

HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt.

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

**2018. ÉVI
ÉVES BESZÁMOLÓHOZ**

TARTALOMJEGYZÉK

I.	ÁLTALÁNOS RÉSZ	3
1.1	A TÁRSASÁG BEMUTATÁSA	3
1.2	EUROCONTROL – LÉGIFORGALMI DÍJAK SPECIÁLIS ELSZÁMOLÁSI RENDSZERE	6
1.3	A SZÁMVITELI POLITIKA ISMERTETÉSE	9
1.3.1	<i>Az éves beszámoló készítése</i>	<i>9</i>
1.3.2	<i>Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek</i>	<i>9</i>
1.3.3	<i>Amortizációs politika</i>	<i>13</i>
1.3.4	<i>Céltartalék képzési szabályok</i>	<i>14</i>
1.3.5	<i>Változások a Számviteli Politikában</i>	<i>15</i>
II.	SPECIFIKUS RÉSZ	16
2.1	MÉRLEGHEZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	16
2.1.1	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK	16
2.1.2	BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	19
2.1.3	KÉSZLETEK	20
2.1.4	KÖVETELÉSEK	21
2.1.5	ÉRTÉKPAPÍROK	24
2.1.6	PÉNZESZKÖZÖK	24
2.1.7	AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	25
2.1.8	SAJÁT TŐKE	29
2.1.9	CÉLTARTALÉKOK	29
2.1.10	KÖTELEZETTSÉGEK	34
2.1.11	PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	36
2.2	EREDMÉNYKIMUTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	39
2.2.1	ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	39
2.2.2	EGYÉB BEVÉTELEK	45
2.2.3	ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	46
2.2.4	SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	51
2.2.5	EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	52
2.2.6	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	53
2.2.7	TÁRSASÁGI ADÓ	56
2.3	VAGYONI, PÉNZÜGYI ÉS JÖVEDELMI HELYZET ÉRTÉKELÉSE	57
III.	TÁJÉKOZTATÓ RÉSZ	58
3.1	MÉRLEGEN KÍVÜLI TÉTELEK	58
3.1.1	MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK	58
3.1.2	PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA	59
3.2	VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK, IGAZGATÓSÁG ÉS FELÜGYELŐ BIZ. TAGJAINAK JÁRANDÓSÁGA, ELŐLEGEI, KÖLCSÖNEI	60
3.3	MUNKAVÁLLALÓK ÁTLAGOS STATISZTIKAI LÉTSZÁMA, BÉRKÖLTSÉGE ÉS SZEMÉLYI JELLEGŰ EGYÉB KIFIZETÉSEI	60
3.4	KAPOTT TÁMOGATÁSOK (2017-2018. ÉV ESEMÉNYEI)	61
3.5	KÖRNYEZETVÉDELME	67
3.6	KUTATÁS-FEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA	68
IV.	MELLÉKLETEK	70
4.1	CASHFLOW KIMUTATÁS	70
4.2	IMMATERIÁLIS JAVAK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA	71
4.3	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÁLLOMÁNY VÁLTOZÁSA	72
4.4	LÉGIFORGALMI IRÁNYÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSOK ÁRBEVÉTELE – FÖLDRAJZI MEGBONTÁSBAN	73
4.5	IMPORTBESZERZÉSEK	74
4.6	TÁRSASÁGI ADÓALAP MÓDOSÍTÓ TÉTELEK	75
4.7	A KÖRNYEZET VÉDELME T KÖZVETLENÜL SZOLGÁLTATÓ IMMATERIÁLIS JAVAK ÉS TÁRGYI ESZKÖZÖK	76
4.8	A VESZÉLYES HULLADÉKOK, KÖRNYEZETRE KÁROS ANYAGOK MENNYISÉGI ÉS ÉRTÉKADATAI	77
4.9	EGYÉB KÖRNYEZETVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK	78
4.10	SZAKMAI RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA	79

I. Általános Rész

1.1 A társaság bemutatása

A Társaság

cégneve:	HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaság
rövidített elnevezése:	HungaroControl Zrt.
alapításának időpontja:	2006. november 22.
cégbíróági bejegyzés időpontja:	2006. december 13.
cégjegyzékszáma:	01-10-045570
székhelye:	1185 Budapest, Igló u. 33-35.
telephelye:	1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
fióktelepei:	Kőrishegyi radarállomás – HU-8572 Bakonyszücs, Hrsz.: 0129 Püspökladányi radarállomás – HU-4150 Püspökladány, Hrsz.: 0915/4
alaptőkéje:	20.201.600 ezer forint
tulajdonosa:	Magyar Állam (100%)
alapítói és részvényesi jogok gyakorlója:	nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter
statisztikai számjele:	13851325-5223-114-01
adószáma:	13851325-2-44

A Társaság működési formája:

A Társaság zártkörűen működő, egyszemélyes részvénytársaság.

Részvények fajtája, száma és névértéke:

A Társaságnál kibocsátott részvények fajtája törzsrészvény.

A Társaság alaptőkéje 20.200 darab, egyenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint névértékű „A” részvénytársaságba tartozó részvényben, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint, továbbá 16 db 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint névértékű „B” részvénytársaságba tartozó részvényben testesül meg, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint.

A Társaság elektronikus elérhetősége:

Honlap: www.hungarocontrol.hu E-mail: info@hungarocontrol.hu

A légiközlekedésről szóló törvény értelmében a Társaság feladatai:

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény a 61/A. §.-ában a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (a Társaság) jelöli ki a légiforgalmi szolgálatok ellátására. A törvény értelmében a Társaság feladatai:

- a) a légiforgalmi irányító, a repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása
 - aa) - a katonai körzetek kivételével - Magyarország ellenőrzött légterében,
 - ab) a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében, valamint
 - ac) azon nemzetközi kereskedelmi repülőtér és annak légterében, amelyen a tárgyévét megelőző két év statisztikai adatai alapján számított átlagos éves utasforgalom meghaladja az évi százezer főt, amennyiben a repülőtér üzemben tartója vagy tulajdonosa a szolgáltatásra való felkészülés költségeit és a szolgáltatás díját megfizeti a Társaság részére,
- továbbá Magyarország légterében a légiforgalmi navigációs, távközlési, légtérellenőrző szolgálat ellátása, és az ezekhez szükséges berendezések (kivéve a repülőtéri műszeres leszállító rendszert) működésének biztosítása;
- b) a nemzetközi polgári repülés részére repülésbejelentő és tájékoztató szolgálat ellátása;
 - c) a rendelkezésre álló információk alapján adatszolgáltatás a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete részére, a légtérfelügyelethez szükséges azonosítás elősegítése érdekében;
 - d) légtérgazdálkodás, közreműködés a stratégiai légtér gazdálkodási feladatokban;
 - e) a légi forgalom áramlásának szervezése;
 - f) légi jármű eltűnése, vagy kényszerhelyzetbe kerülése esetén a szükséges intézkedés - kutatás-mentés, valamint egyéb segítségnyújtás - kezdeményezése;
 - g) központi légiforgalmi tájékoztató szolgálat (AIS) ellátása, a légiközlekedéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok kiadása;
 - h) - a repülőtéri körzetek kivételével - az ellenőrzött légtérben kívül Magyarország légterében légi járművek részére tanácsadói, repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása;
 - i) a feladatainak ellátásával kapcsolatos fejlesztés;
 - j) a légiforgalmi irányító és körzeti repüléstájékoztató szakszemélyzet munkahelyi képzése, illetve továbbképzése;
 - k) műszaki dokumentációs és ahhoz kapcsolódó tájékoztató tevékenység ellátása;
 - l) a koordinált és menetrend-egyeztetett repülőtereken a résidőkiosztás és menetrend-egyeztetés;
 - m) a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjjal összefüggő - nemzetközi szerződésben meghatározott - költségalap kezelése;
 - n) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében repülésmeteorológiai feladatok ellátása;
 - o) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér légterében, valamint a külön jogszabályban meghatározott Budapest közeli körzet légtéreiben alkalmazott műszer szerinti repülési eljárások tervezése.

Egyéb jogszabály alapján ellátott feladatok:

A Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Bizottsági Erő (KFOR) között a Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló Végrehajtási Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 2013. évi CCXLVIII. törvényben a Társaság számára meghatározott feladatok ellátása.

A Társaság tevékenysége

A Társaság TEÁOR szerinti főtevékenysége: (5223) Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás.

A Társaság a főtevékenysége ellátását elősegítő szolgáltató tevékenységeket is elláthat.

A HungaroControl Zrt. a főtevékenységét jelentő légiforgalmi szolgáltatás keretében végzi:

- a Magyarország légterében átrepülő forgalom irányítását,
- valamint a Budapest/Liszt Ferenc repülőtér érkező-induló forgalmának kiszolgálását,
- ezek mellett egyéb piaci alapon működő kiegészítő szolgáltatásokat is nyújt (például vidéki repülőtereken repüléstájékoztató és légiforgalmi irányítási tevékenység; oktatás).

Az Éves Beszámoló összeállítása

Az Éves Beszámolót a Társaság vezérigazgatója: Szepessy Kornél önállóan írja alá.

A Társaságnál a könyvviteli szolgáltatás körébe tartozó feladatok irányításáért, vezetéséért felelős személy: Lepres Orsolya, bejegyzett könyvvizsgáló, MKVK tagsági száma: 005400.

A Társaság könyvvizsgálóinak adatai:

Ernst & Young Könyvvizsgáló Korlátolt Felelősségű Társaság (1132 Budapest, Váci út 20.), MKVK nyilvántartási száma: 001165. A könyvvizsgálatért a könyvvizsgáló által kijelölt felelős személy Bartha Zsuzsanna, MKVK tagsági száma: 005268.

A 2018. üzleti évre vonatkozó beszámoló könyvvizsgálataért szerződésben megállapított összeg 8.300 ezer forint. Az egyéb szolgáltatásokért felszámított díjak összege 4.500 ezer forint.

1.2 Eurocontrol – légiforgalmi díjak speciális elszámolási rendszere

A HungaroControl Zrt. főtevékenységén belül a három fő üzletág:

- Útvonalirányítás (En Route): a Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása,
- Terminálirányítás (TNC): a Budapest közeli körzetében működő Budapest/Liszt Ferenc repülőtéren le- és felszálló légiforgalom irányítása,
- A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtása és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátása.

Az üzletágak bemutatása

Útvonalirányítás – Magyarország légterében

Magyarország 1992-ben lett tagja az Eurocontrol Multilaterális Egyezménynek, amelynek keretében a szerződő államok vállalták, hogy összehangolt politikát léptetnek életbe közös elszámolási rendszer felállításával az *útvonaldíjak* megállapítására, kiszámlázására, beszedésére és nyilvántartására. Az útvonal irányítási díjak meghatározását a léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet szabályozza.

Az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (Central Route Charges Office – CRCO) a tagországok repülési adatszolgáltatásai alapján számlázza a légitársaságok felé az általuk végrehajtott repülésekkel kapcsolatos légiforgalmi díjakat, beszedi azokat, majd átutalja a légiforgalmi szolgáltatóknak. Mindezen tranzakciókról részletes nyilvántartást vezet, amelyet a tagállamok részére havi rendszerességgel elérhetővé tesz. Ezen tevékenység után az útvonalirányítás (En Route) esetében adminisztrációs díj kerül felszámításra, amelyet az adott repülésekkel kapcsolatos útvonaldíjon felül a légitársaságok megfizetnek a havi kiszámlázás során, a Multilaterális Egyezménynek megfelelően.

Terminálirányítás – Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér és Budapest közeli körzetében

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet szabályozza a terminálirányításhoz kapcsolódó „közelkörzeti díjszámítási körzet” költség-alapjának (terminal navigation charges, vagy TNC) és egységes díjainak meghatározását is.

A TNC díjakkal kapcsolatos követelések kezelésére az Eurocontrol és Magyarország között létrejött bilaterális megállapodás alapján kerül sor, amellyel kapcsolatban a HungaroControl egy évre vonatkozóan előre meghatározott összeget fizet, és a terminál-költségalapban felszámít a légitársaságok felé.

Koszovói magas légtér irányítása

A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló, Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Biztonsági Erő (KFOR) között létrejött Végrehajtási Megállapodás alapján a Társaság végzi a Megállapodásban kijelölt légtérben az átrepülő forgalom irányítását.

A koszovói irányítás a közös Szerbia-Montenegró-KFOR „En Route” díjszabási zóna keretein belül működik. A szolgáltatásnyújtás bevételeinek és költségeinek elszámolása a közös Szerbia-Montenegró-KFOR költségalapon keresztül történik valamennyi érintett fél szoros

együttműködésében, az Eurocontrol útvonal-használati díjak fizetésre vonatkozó elveivel összhangban.

Elszámolási rendszerek

Teljes költségmegtérítési rendszer

A légiforgalmi szolgáltatás költségei a kezdetekben az úgynevezett „teljes költségmegtérítési rendszer” keretein belül térültek meg. 2017. és 2018. üzleti években már csak a Koszovói irányítás költségeinek elszámolása történt a teljes költségmegtérítési rendszeren belül.

A „teljes költségmegtérítési” elszámolási rendszer sajátossága, hogy az egységszámítás meghatározásához előzetesen meg kell határozni a következő évre várható forgalom és a szolgáltatás nyújtásához szükséges költségek nagyságát, azonban a forgalom tényleges alakulása, illetve a tényleges költségek nagysága a tervezettől mindig eltér, így az egyes tagállamok esetében a költségek teljes megtérülése adott évre vonatkozóan nem érhető el teljes pontossággal. Bizonyos években bevételhiány, máskor bevételtöbblet keletkezik. A hiány és a többlet kiegyenlítése az úgynevezett „kiigazító mechanizmus” alkalmazásával történik, melynek keretében az adott év (n) bevételeinek hiánya/többlete elszámolásra kerül, ettől eltérő tagállami szándék hiányában – főszabály szerint az „n+2”-ik évben az egységszámítás kalkulációja során. Az adott évben keletkező bevételi többlet/hiány árbevétele a mérlegben elhatárolásra kerül, majd n+2 évben kerül feloldásra. Ebben az elszámolási rendszerben a légiforgalmi szolgáltatók nem viselnek sem költség-, sem forgalmi kockázatot.

Teljesítmény tervezési rendszer

A teljes költségmegtérítési rendszert az Európai Unió belül 2012-t követően felváltotta a kockázatok megosztását előtérbe helyező „teljesítményrendszer”, melyet jelenleg a 390/2013/EU Rendelet szabályoz.

Az útvonalirányítási szolgáltatás (En Route) esetében 2012. január 1. óta, a terminálirányítás (TNC) esetében pedig 2015. január 1-től kezdődően lépett életbe a *teljesítményrendszer*, amely bizonyos paraméterek mentén kockázati (költség- és forgalomkockázat) elemeket vezetett be a díj meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a tervtől való meghatározott eltérések többé nem számolhatók el, hanem a Társaság egyes kockázatokát maga viseli, annak költségei őt terhelik, illetve ő rendelkezik az extra bevételekkel. A teljes költségmegtérítési rendszerében keletkezett egyenlegeket a teljesítményrendszer keretein belül továbbra is el lehet számolni, meg lehet téríteni.

A teljesítményrendszerben az érintett EU-s országoknak előre meghatározott tervezési időszakokra (ún. referencia időszak) teljesítménytervet, azaz költség és forgalmi tervet, és ezekkel együtt négy teljesítményterületen (repülésbiztonság, környezetvédelem, kapacitás, költséghatékonyság) teljesítménycélakat kell meghatározniuk. Az adott ország teljesítménytervében meghatározott teljesítménycél kialakítása során figyelembe kell venni az adott teljesítményterületre uniós szinten kitűzött teljesítménycélakat is.

A teljesítményterületek közül kiemelkedik a költséghatékonyság, elsősorban az ehhez kapcsolódó kockázatok, illetve pénzügyi hatások miatt. A legfőbb kockázatok, melyek a teljesítményrendszerben a légiforgalmi szolgáltatókra hárulnak:

1. Költség kockázat

A teljesítménytervben meghatározott reál költségszinthez képest magasabb költséget csak a jogszabályban (391/2013 EU rendelet) meghatározott korlátozott számú esetben van mód érvényesíteni (ezek az ún. költség-kockázatot nem viselő, vagy „nem kontrollálható költségek”), ellentétben a teljes költségmegtérülési rendszerrel, ahol az összes tevékenységgel összefüggésben felmerült költséget át lehetett hárítani a szolgáltatást igénybe vevő légitársaságokra. Előbbiekből kifolyólag, az árfolyam-mozgásokból adódó kockázatokat sem lehet már az új rendszerben áthárítani a légtérhasználókra. Annak eredményeképp azonban, hogy a teljesítményrendszerben a költség kockázat a reál költségszinthez kapcsolódik, az infláció tervtől eltérő alakulásának kockázatát továbbra is a légiforgalmi irányítást igénybe vevő légtérhasználók viselik.

2. Forgalmi kockázat

A teljesítménytervben meg kell határozni az adott referencia időszakra vonatkozóan becsült forgalom nagyságát is. A teljesítményrendszer keretei között a forgalmi szint eltéréséből adódó bevétel kiesést, illetve többletet egy bizonyos szintig már a szolgáltatóknak kell viselniük. Erre egy sávos kockázatmegosztás keretében kerül sor az alábbiak szerint:

Forgalom eltérés nagysága a tervhez képest	Szolgáltató viseli	Légtérhasználó viseli
±0-2%	100%	0%
±2-10%	2% fölötti rész 30%-a	2% fölötti rész 70%-a
±10%-	10% fölötti rész 0%-a	10% fölötti rész 100%-a

A forgalmi eltérés hatásának számítása során vannak olyan úgynevezett „nem kontrollálható” tételek, amelyeket nem kell figyelembe venni, azaz ezen esetekben a légtérhasználók viselik teljes mértékben az eltérés kockázatát (meteorológiai költségek, hatósági költségek, nemzetközi hozzájárulások és elszámolási egyenlegek esetében).

A terminálirányítási szolgáltatás tekintetében a vonatkozó uniós jogszabályok alapján 2015-től a Terminálirányítási üzletág is a teljesítményrendszer hatálya alá került. Azonban, a 391/2013 EU Rendelet alapján tagállami bejelentés esetén a 225.000 mozgásszám alatti repülőterek esetében (ilyen a Liszt Ferenc reptér is) nem kötelező a forgalmi kockázat viselése, az továbbra is a légtérhasználóknál maradhat. Magyarország az erre vonatkozó bejelentést az Európai Bizottság felé 2013 júniusában megtette, így a második referencia periódusban a terminál irányítás kapcsán a forgalmi kockázatot a Társaságnak nem kell viselnie.

1.3 A számviteli politika ismertetése

1.3.1 Az éves beszámoló készítése

A HungaroControl Zrt. a többször módosított, számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Számviteli törvény, a továbbiakban: Szt.) alapján könyvvezetésében a kettős könyvvitelt alkalmazza, és éves beszámolót készít december 31-i fordulónappal. Az éves beszámolóval egyidejűleg a Társaság üzleti jelentést is készít.

A mérlegkészítés időpontját a Társaság az üzleti évet követő év március 15. napjával határozza meg. A Társaság üzleti éve a naptári év.

A Társaság „A” típusú mérleget készít. A Társaság az eredménykimutatását összköltség eljárással állítja össze. A Társaság nem él a Szt. által biztosított összevonási, részletezési lehetőségekkel, azaz mérlegében, eredménykimutatásában sorokat nem von össze, új sorokat nem szerepeltet.

A Társaság könyveit forintban vezeti, az éves beszámoló pénzneme a forint. Az Eurocontrol részére készítendő költségalap-elszámolás is forintban készül.

A Társaság az Szt. 155.§. 2) alapján könyvvizsgálatra kötelezett.

1.3.2 Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek

A Társaság az eszközeit és a forrásait a Számviteli törvénynek megfelelően egyedileg értékeli.

A tárgyi eszközöknél és immateriális javaknál az egyedi értékelés egyedi és csoportos nyilvántartásra épül. Csoportot képeznek azok az eszközök, amelyek fajta, hasznosítási cél, üzembe helyezési időpont, beszerzési érték, illetve előállítási költség, költséghely és felelős megőrző szempontjából azonosnak tekinthetők.

A terv szerinti és a terven felüli értékcsökkenési leírás módjára, az értékvesztés elszámolásának és visszairásának eseteire, valamint az egyes tárgyi eszközök esetében a leírási kulcsok meghatározására vonatkozó részletes szabályokat az Amortizációs politika tartalmazza.

A befektetett pénzügyi eszközök között a tulajdoni részesedés nyilvántartásba vételének időpontja: részvény, üzletrész vásárlása esetén a tulajdonjog megszerzés időpontja. A tulajdonjog megszerzésének időpontja alapítás, tőkeemelés esetén a tulajdoni részesedés cégjegyzékbe való bejegyzésének dátuma. A tartós tulajdoni részesedést jelentő befektetések értékelése egyedileg, mérlegelt átlagár alapján történik. A mérleg fordulónapján értékvesztést számol el a Társaság, ha:

- a tőzsdén és egyéb tőkepiacon jegyzett részesedés esetében – kellően aktív piac esetén – a jegyzési árfolyam tartósan és jelentősen a könyv szerinti átlagos árfolyam alá csökken (a leértékelés a mérlegkészítés időpontjában érvényes jegyzési átlagárfolyamra történik),
- nem jegyzett részesedés esetén a Társaság részesedésére jutó saját tőke értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken (az értékvesztést a részesedésre jutó saját tőke összegéig számolja el).

Leányvállalatnak vagy közös vezetésű vállalkozásnak minősülő befektetés esetében a részesedés (üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönnel korrigált) értéke

a befektetés realizálható értékével kerül összevetésre. Amennyiben a részesedésre jutó saját tőke összege alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönnel korrigált könyv szerinti értéke, meghatározásra kerül a részesedés realizálható értéke. Értékvesztés elszámolására akkor kerül sor, ha

- a realizálható érték tartósan alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel korrigált, illetve a befektetés részére adott kölcsönrel növelt könyv szerinti értéke; és
- a részesedés jövőbeli üzleti kilátásai vagy a működésével kapcsolatos stratégiai tényezők sem támasztják alá a befektetés megtérülését.

A befektetett pénzügyi eszközök között nyilvántartott egyéb, nem kereskedési célúnak minősített *értékpapírok* bekerülési értéke: a vételár, illetve a szerzési érték. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik. Abban az esetben, ha a könyvekben szereplő befektetett pénzügyi eszköz piaci értéke tartósan a könyv szerinti érték alá csökken, a Társaság értékvesztést számol el a piaci érték szintjéig. Az értékvesztést a pénzügyi ráfordítások között kell elszámolni. A Társaság egyedileg minősített lényeges eszközei azok, amelyek a mérleg sor 20%-ának értékét képezik és nagyobbak 5.000 ezer forintnál, továbbá minden, egyedileg lényegesnek minősített eszköz.

A *készleteket* egyedileg értékeli a Társaság. Egyedi értékelésnek minősül a csoportosan nyilvántartott, azonos paraméterekkel rendelkező eszközök átlagos beszerzési áron történő értékelése is. A Számviteli törvény szerinti bekerülési értéket a vásárolt anyagok, áruk esetében mérlegelt átlagáras eljárással határozza meg. A Társaság a vásárolt készletek beszerzési árát csökkenti:

- ha a készlet nem felel meg a készletekre vonatkozó előírásoknak (szabvány, szállítási feltételek, szakmai előírás, stb.), az eredeti rendeltetésének, vagy megrongálódott, vagy
- ha a készlet eredeti állapotában nem következett be változás, azonban a Társaság a tevékenységének, az alkalmazott technológiának vagy a piaci körülményeknek a megváltozása miatt a készletet nem tudja az eredeti céljának, rendeltetésének megfelelően felhasználni, és emiatt feleslegessé válik.

Ekkor a készlet értékének csökkenését – a különbözetnek értékvesztéskénti elszámolásával – a becsült eladási ár szintjéig kell elszámolni.

A mérlegben a *követelést* az elfogadott, az elismert összegben, illetve a már elszámolt értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt, könyv szerinti értéken kell kimutatni. A vevők és adósok egyedi minősítése alapján az üzleti év mérleg fordulónapján fennálló és a mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg nem rendezett követelésnél (ideértve a hitelintézetekkel, pénzügyi vállalkozásokkal szembeni követeléseket, a kölcsönként, az előlegként adott összegeket, továbbá a bevételek aktív időbeli elhatárolása között lévő követelésjellegű tételeket is) értékvesztést számolunk el – a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján – a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. A Társaság a minősítést a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján végzi, amelynek során megbecsüli a követelés befolyásának várható százalékát. A minősítés során a követeléseket, kölcsönöket, előlegeket: problémamentesnek / határidőn túlinak / kétesnek / illetve behajthatatlannak minősítjük.

- Problémamentes az a követelés, amely esetében egyrészt a fizetési határidő még nem járt le, másrészt a határidőre történő pénzügyi teljesítést – információink, ismereteink szerint – semmilyen körülmény nem gátolja.

- Határidőn túli követelésnek minősül az a követelés, amelynél a megállapodás (szerződés, számla) szerinti, vagy egyéb jogszabály alapján előírt fizetési határidő lejárt.
- Kétesnek akkor tekinthető a követelés, ha annak realizálása az időpont, illetve az összecszerűség tekintetében a megismert körülmények miatt bizonytalanná vált.
- Behajthatatlannak a Szt. 3.§ (4) 10. pontja alapján minősíthető a követelés.

A mérleg fordulónapon fennálló határidőn túli, valamint a kétesnek minősített követelések után, a vevők, adósok egyedi minősítése alapján elszámolandó értékvesztés mértéke: a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. Az értékvesztés számviteli elszámolása szempontjából Társaságunk vevőnként, adósonként együttesen kisösszegűnek tekinti a 100 ezer forintot meg nem haladó követeléseket. Az értékvesztést egyéb ráfordításként számoljuk el. Amennyiben a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege tartósan és jelentősen meghaladja a követelés könyv szerinti értékét, a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszaírással csökkentjük.

A légitársaságokkal szemben felmerülő követeléseket az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (CRCO) kezeli, ő számolja ki, számlázza ki és szedi be a légtér igénybevételeért fizetendő díjakat. A követelések kezelésének keretein belül a CRCO tesz javaslatot a behajtásra teendő intézkedésekre. Az esedékes összeg behajtásával kapcsolatban vagy az Eurocontrol vagy az Eurocontrol kérésére egy Szerződő Állam indíthat peres eljárást. A behajtást vagy peres, vagy peren kívüli eljárással kell végrehajtani. A kétesnek minősített követelésekre 100 % értékvesztés kerül elszámolásra.

Egyéb kétes kintlévőség esetében a rendelkezésre álló ismeretek, a vevő minősítése, valamint egyedi mérlegelés alapján kerül meghatározásra az értékvesztés mértéke.

A behajthatatlannak minősített követelések 100% értékvesztés elszámolását követően leírásra kerülnek. Behajthatatlan követelést a mérlegben a Társaság nem mutat ki.

A forgóeszközök közt nyilvántartott értékpapírokat, melyeket a Társaság nem kereskedési célú pénzügyi instrumentumként minősít, beszerzési értékükön (vétélár) vesszük nyilvántartásba. A Társaság által választott egyedi beszerzési áras nyilvántartás beszerzési árai: vétélár, sajátos bekerülési értékek. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik, vagyis az először beszerzett eszközök könyv szerinti értéke kerül először kivezetésre. A kamatozó értékpapír bekerülési (beszerzési) értéke nem tartalmazza a felhalmozott kamat összegét. Minden olyan gazdasági eseményt, melynek hatása a mérlegkészítésig ismertté vált és a mérleg fordulónapon meglévő eszközöket érinti az értékelés során figyelembe vesszünk.

A Társaság a valutapénztárba bekerülő *valutát*, a devizaszámlára kerülő *devizát*, a külföldi pénzügyi értékre szóló *követelést*, *befektetett pénzügyi eszközt*, *értékpapírt*, illetve *kötelezettséget* a bekerülés napjára, illetve a teljesítés napjára vonatkozó, Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon számítja át forintra.

A beruházásokhoz kapcsolódó, devizakészlettel nem fedezett devizahitelek, devizakötelezettségek évközi realizált és év végi nem realizált árfolyam-különbözeteit a Társaság a beruházások értékének részeként számolja el.

Valós értékelés

A Társaság az európai közösségi szabályozáshoz való közelítés érdekében alkalmazza a *kereskedési célú pénzügyi instrumentumok*, valamint a *fedezeti célú származékos ügyletek* körére a valós értékelés elvét. Az értékesíthető pénzügyi eszközök esetében a Számviteli Törvény lehetőséget ad a valós értékelés alkalmazására, ezzel a lehetőséggel a Társaság nem él. A Társaság csak olyan pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek, illetve ügyletek esetében alkalmazza a valós értéken történő értékelést, amelyek esetében a valós érték megbízhatóan meghatározható. A valós értéken történő értékelést a havi és éves zárások során, a mérleg fordulónapján fennálló információk alapján végzi el.

A *fedezeti célú származékos ügyletek* értékelése valós értéken történik. A valós érték megállapítása az alábbiak alapján történik (a felsoroltak egyben sorrendet is jelentenek abban az esetben, ha egy adott instrumentum valós értéke több módon is megállapítható):

- tőzsdei jegyzési ár, kellően aktív piac esetén,
- tőzsdén kívüli piaci ár, amely a partner értékelése (Mark-to-Market érték) vagy független felek szabad megállapodása alapján, illetve korábbi tranzakciókkal, árajánlatokkal megfelelően alátámasztva a piaci értékítéletet az értékelés időpontjában megbízhatóan jelzi. A piaci érték a hozamgörbék alapján a várható pénzmozgások diszkontált nettó jelenértékével egyezik meg. Amennyiben ilyen érték rendelkezésre áll, az jobb becslést nyújt a valós értékhez, mint a spot árfolyamok, mivel figyelembe veszi a piac jövőre vonatkozó objektív előrejelzéseit is;
- a pénzügyi instrumentum összetevőinek a piaci ára alapján számított érték,
- a pénzpiaci értékelések során rendszerint használt értékelési eljárásokkal (pl. pénzáramok diszkontált jelenértéke), külső premisszák alkalmazásával számított érték mérleg fordulónapján fennálló piaci értékviszonyok alapján.

Cashflow fedezeti ügyletek valós értéken történő értékelése

A devizaárfolyam-kockázat kezelése céljából a Társaság cashflow fedezeti ügyleteket köt, mivel a „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul - egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. Annak érdekében, hogy a magyar számviteli törvény szerint készített beszámoló a fedezeti ügyletek bemutatásában ne mutasson lényeges eltérést az IFRS beszámolási standardok szerint elkészítendő beszámolóban történő bemutatástól, a Társaság a származékos ügyleteit a Számviteli Törvény 59/A-59/F. §-okban szereplő valós értéken történő értékelés szabályai szerint értékeli.

Az átértékelési különbözetet a saját tőkén belül, az értékelési tartalék részét képező, valós értékelés értékelési tartalékában kell kimutatni a cashflow fedezeti ügylet esetén, jellegétől függően, az ügyletnek rendelt követelések, illetve kötelezettségek között kimutatott pozitív, illetve negatív értékelési különbözettel szemben, az ügylet tárgyát képező pénzügyi instrumentum aktuális értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözetnek a megelőző utolsó értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözethez képest fennálló eltérése összegében (előjelének megfelelően).

A Társaság a cashflow fedezeti ügyleteket minden hónap végén értékeli. A tranzakció értékelését a valós értékelés szabályai alapján végezzük lejáratig minden hónap végén a bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve. A Társaság a teljes valós értéket alkalmazza értékeléshez. A valós érték különbözet az ügylet várható eredménye:

Valós érték különbözet = kötési (határidős) ár – ügylet értékelés napjára vonatkozó piaci ára (valós értéke)

Az értékeléskor keletkezett valós érték különbözet elszámolása hatékony fedezeti kapcsolat esetén csak a mérleget érinti, eredményhatása nincs. A saját tőkén belül a valós értékelés értékelési tartalékaként illetve a származékos ügyletek +/- értékelési különbözeteként mutatjuk ki. A fedezeti ügylet nem hatékony részének valósérték-változása közvetlenül az eredménykimutatásban kerül elszámolásra, a pénzügyi műveletek egyéb bevételei vagy egyéb ráfordításai között.

Az ügyletek zárásakor az ügyletekkel kapcsolatban a mérlegben és mérlegen kívül felvett követeléseket, kötelezettségeket és a hozzájuk kapcsolódó értékelési tartalékokat és különbözeteket mind vissza kell forgatni. Az ügylet zárásakor keletkezett eredmény elszámolása hatékony kapcsolat esetén a fedezett ügyleten keletkezett árfolyamkülönbséggel szemben nettó módon történik. Az ezen felüli nyereség/veszteség a pénzügyi műveletek nyereségét/veszteségét növeli.

1.3.3 Amortizációs politika

A Társaság a tárgyi eszközöket és az immateriális javakat a Szt. szerinti bekerülési értéken értékelte, csökkentve a Számviteli Politika alapján meghatározott értékcsökkenés összegével. A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

Immateriális javak

A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet.

A Társaság mérlegében megjelenő immateriális javak jellemző értékcsökkenési kulcsai:

- Vagyoni értékű jogok: 20% - 33%
- Szellemi termékek: várható hasznos élettartam alapján, jellemzően 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától. Az értékcsökkenés elszámolására havonta kerül sor a tárgyhónap utolsó napjával.

Negatív üzleti vagy cégértéket a Társaság a könyveiben nem mutat ki.

Tárgyi eszközök

A tárgyi eszközöket beszerzési, előállítási költségen, illetve apportértéken kell állományba venni. A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet. A 100 ezer forint egyedi beszerzési értéket meg nem haladó tárgyi eszközök értékcsökkenése a használatba vétel időpontjában, egy összegben kerül elszámolásra.

A Társaság mérlegében megjelenő tárgyi eszközöknél a hasznos élettartam megállapítása alapján jellemzően a következő értékcsökkenési kulcsok kerülnek alkalmazásra:

- Épületek és építmények: 2,5%
- Idegen tulajdonú ingatlanon végzett beruházások: 6%
- Műszaki és számítástechnikai berendezések: 14,5% - 33%
- Járművek: 10%-20%
- Bútorok: 10%
- Egyéb berendezések: 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

A terv szerinti értékcsökkenési leírást megváltoztatja a Társaság, amennyiben az eszközöknél az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor figyelembe vett körülményekben (bruttó érték, hasznos élettartam, rendeltetésszerű használat) lényeges változás következik be. Lényegesnek tekinthető az a változás, amelynek hatására az egyedi eszköz hasznos élettartama legalább (+/-) 2 évvel, de az éves értékcsökkenési leírás összege minimum 1 millió forinttal megváltozik.

A Társaság nem számol el terv szerinti értékcsökkenést azokra az eszközökre, amelyeknek értéke a használat során nem csökken.

Terven felüli értékcsökkenést számol el a Társaság, ha a vagyoni értékű jog a várható leírási időn belül csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érvényesíthető, ha a szellemi termék és a tárgyi eszköz hiányzik, megrongálódott vagy megsemmisült, ha az immateriális javak és tárgyi eszközök piaci értéke tartósan és jelentősen alacsonyabb a könyv szerinti értéknél.

Az elszámolt piaci értékelésen alapuló terven felüli értékcsökkenést visszairja, ha az alacsonyabb értékelés okai már nem, vagy csak részben állnak fenn. A Társaság visszairást csak az eszközök év végi értékeléséhez kapcsolódóan számol el.

1.3.4 Céltartalék képzési szabályok

A Társaság az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot képez a várható kötelezettségekre, illetve a várható jövőbeni költségekre.

a. Céltartalék képzés a várható kötelezettségekre

Peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék

A le nem zárt peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére céltartalék képzésre kerül sor a várható összegben (a perérték és a per várható kimenetelének függvényében meghatározott arány alapján), abban az esetben, ha a mérlegkészítéskor valószínűsíthető, hogy a Társaságnak pénzügyi kötelezettsége keletkezik a jogvita lezárásakor.

b. Hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására képzett céltartalék

A Társaság céltartalékot képez hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására. Az így megképzett és beállított céltartalék

a Kollektív Szerződés, illetve az Irányítói Életpálya Megállapodáson és jogszabályon alapuló azon juttatásokat öleli fel, amelyek az Szt. 41. §-a alapján a tárgyévi mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan.

A céltartalék meghatározása aktuáriusi számítás alapján, a meglévő dolgozói állomány korának és juttatási körének megfelelően, a mintegy 40 éves életpályamodell figyelembevételével történt. A juttatásokra kimutatott biztos jövőbeni kötelezettségek értéke a magyar számviteli előírásoknak megfelelően nem a diszkontált értéken került elszámolásra.

c. Céltartalék képzés várható jövőbeni költségekre

A Társaság céltartalékot képez olyan várható, jelentős költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.

A Társaság a fentiek szerint meghatározott jogcímenek képzett valamennyi céltartalékot mérlegkészítéskor – a rendelkezésre álló információk alapján – értékhatártól függetlenül felülvizsgálja, és a felülvizsgálat eredménye alapján értéküket aktualizálja.

1.3.5 Változások a Számviteli Politikában

2018-ban a Társaság Számviteli Politikájában nem történt változás.

II. Specifikus Rész

2.1 Mérleghez kapcsolódó kiegészítések

2.1.1 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK

Immateriális javak

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Vagyoni értékű jogok	8 330 044	8 138 672	-2%
Szellemi termékek	48 533	30 869	-36%
Immateriális javakra adott előleg	19 316	0	-100%
Immateriális javak	8 397 893	8 169 541	-3%

A Társaság a vagyoni értékű jogok között mutatja be azon tevékenységét segítő szoftvereket is, melyek tulajdonjogával nem rendelkezik. Legjelentősebb ezek közül a MATIAS légiforgalmi irányító szoftver-rendszer, mely folyamatos fejlesztés által az európai jogszabályi követelményeknek megfelel és Európa egyik lefejlettebb légiforgalmi irányító rendszere.

Az immateriális javak nettó értékét a Társaság a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően szinten tartotta, a nettó érték mindössze 3%-kal csökkent, mely csökkenés fő oka az elszámolt 2,3 milliárd forint értékcsökkenési leírás volt. Ezzel párhuzamosan új vagyoni értékű jogként 2,1 milliárd forint értékű beruházás valósult meg, melyen belül legjelentősebb fejlesztés a MATIAS rendszer legújabb verziójának 1,3 milliárd forint értékű további beszerzése volt.

A szellemi termékek nettó értéke 36%-os csökkenést mutat, melynek oka egyrészt a 13 millió forint értékű új beszerzés, másrészt a 31 millió forint értékben elszámolt terv szerinti értékcsökkenés.

Az Immateriális javak mérlegértékében szereplő főbb befejezetlen fejlesztések:

2018. december 31-én folyamatban lévő fejlesztések

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2017.12.31	2018.12.31
1. MATIAS rendszer fejlesztése	2 267 596	3 576 866
2. AWOS rendszer fejlesztése	98 264	99 150
3. Egyéb még nem aktivált immateriális javak	45 535	3 100
4. Jelszómenedzsment rendszer kiépítése	24 429	0
5. Központi felügyeleti rendszer kiépítése	0	19 983
IMMATERIÁLIS JAVAK FEJLESZTÉSEI	2 435 824	3 699 099

Az immateriális javak részletes állományváltozását a **4.2. sz. melléklet** tartalmazza.

Tárgyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	8 049 711	7 916 000	-2%
Műszaki berendezések, gépek, járművek	5 784 428	5 039 408	-13%
Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	2 117 378	2 102 663	-1%
Beruházások, felújítások	856 853	740 321	-14%
Beruházásokra adott előleg	4 466	0	-100%
Tárgyi eszközök	16 812 836	15 798 392	-6%

A tárgyi eszközök nettó értéke 6%-os csökkenést mutat a 2017. december 31-hez viszonyítva. A csökkenés főként a műszaki berendezések, gépek nettó értékében, valamint a befejezetlen beruházások állományában következett be.

A Tárgyi eszközök 2018. évi állományváltozásait a **4.3. sz. melléklet** tartalmazza.

A Társaság üzembe helyezett eszközeire kizárólag lineáris módszerrel számol el terv szerinti értékcsökkenési leírást. A tárgyévben tárgyi eszközökre elszámolt értékcsökkenési leírás értéke 2.419 millió forint.

Ingatlanok

A Társaság alapításakor az irányításhoz használt épületeit és építményeit a Kincstári Vagyon Igazgatóságtól vagyonkezelési szerződés alapján vagyonkezelésbe kapta. A Társaság a kincstári vagyon részét képező eszközöket vagyonkezelésbe vételkor az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között kimutatott 4.558.395 ezer forint kötelezettséggel szemben vette állományba.

A Társaságnak a vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló kormányrendelet alapján a fennálló hosszú lejáratú kötelezettség és a vagyonkezelt eszközök nettó értékének különbözetéig visszapótlási kötelezettsége keletkezett. Ebben 2013. június 28. hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása változást hozott, miszerint az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelő a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesül. Ennek eredményeképpen a Társaságnál a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettség értéke elengedett kötelezettségnek minősül, azt a Társaság a hosszú lejáratú kötelezettség csökkentésével szemben az egyéb bevételek között mutatja ki.

Az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2018. december 31-én 3.384.429 ezer forint, a kincstári vagyon részét képező, vagyonkezelésben lévő eszközök záró bruttó értéke 6.873.699 ezer forint, záró nettó értéke 3.682.651 ezer forint. (Évközi mozgásaikat a **4.3. sz. mellékletben** mutatjuk be részletesen.)

A 2018. évben keletkező visszapótlási kötelezettség elengedése miatt elszámolt egyéb bevétel értéke: 313.517 ezer forint.

Az ingatlanok nettó értéke 2%-os csökkenést mutat. Ennek oka, hogy az eszközcsoportra tárgyévben elszámolt 545 millió forint értékcsökkenési leírás meghaladta a tárgyévben aktivált fejlesztések 420 millió forintos értékét (190 millió forint értékben a saját ingatlanok fejlesztése, 230 millió forint értékben pedig a vagyonkezelésbe vett ingatlanokon végzett beruházások

aktiválása történt meg, melyek közül a legnagyobb tétel 130 millió forint értékben az ANS I. épület tetőszigetelése volt).

Műszaki Berendezések

A műszaki berendezések, gépek, járművek nettó értéke 13%-os csökkenésének oka, hogy az eszközcsoportra elszámolt 1.152 millió forint tárgyévi értékcsökkenési leírással szemben az aktivált beruházások értéke 408 millió forint volt, így a műszaki berendezések nettó értéke 5.784 millió forintról, 5.040 millió forintra csökkent. A legnagyobb aktivált beruházások között szerepelt a légiforgalmi irányításhoz alkalmazott speciális monitorok cseréje 60 millió forint, a légiforgalmi irányításhoz szükséges szerverek fejlesztése 59 millió forint, GNSS (műholdas jelfedtettség és interferencia mérésére szolgáló) monitoring rendszer 57 millió forint, valamint a repülőtéri gurítóradarok fejlesztése 44 millió forint értékben.

Egyéb Berendezések

Az egyéb berendezések, gépek, járművek nettó értéke 1%-os csökkenést mutat, melynek oka a 722 millió forint éves terv szerinti értékcsökkenési leírás mellett aktivált összesen 708 millió forint értékű eszköz. 2018-ban aktiválásra kerültek például hálózati eszközök 186 millió forint értékben, informatikai eszközök 185 millió forint értékben, hűtést szolgáló berendezések 127 millió forint értékben, biztonságtechnikai berendezések 86 millió forint értékben, egyéb eszközök 124 millió forint értékben.

Befejezetlen Beruházások

A tárgyi eszközökön végzett befejezetlen beruházások értéke 14%-os csökkenést mutat 2017. december 31-hez képest, melynek oka, hogy a folyamatosan végzett beruházási tevékenység mellett 2018-ban 1.537 millió forint értékű beruházás került aktiválásra. A 2018. december 31-én még folyamatban lévő, nem aktivált tárgyi eszköz beruházások értéke a következő:

2018. december 31-én folyamatban lévő beruházások

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2017.12.31	2018.12.31
1. AWOS rendszer	267 006	275 159
2. MATIAS rendszer hardver elemei	180 194	180 194
3. Egyéb ingatlanokon végzett beruházások	150 501	115 258
4. Data center switchek beszerzése	46 495	119 299
5. Egyéb beruházások	15 940	1 075
6. TWR rádiók cseréje	0	25 665
7. ADS-B system vételi képesség kiterjesztése	0	14 001
8. Jotron rádiók átalakítása VoIP üzemre	0	9 670
9. ANS-III jégakkumulátor rendszer	45 081	0
10. Hálózati modulok fejlesztése	44 718	0
11. Gyengeáramú és optikai hálózat bővítése	39 948	0
12. Hálózati switchek beszerzése	33 869	0
13. SMR radarok felújítása	33 101	0
TÁRGYI ESZKÖZÖK BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁSAI	856 853	740 321

2.1.2 BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK

Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatásra kerül a HungaroControl Zrt. *tartós részesedése kapcsolt vállalkozásban, egyéb tartós részesedése*, valamint a hosszú lejáratra befektetett pénzügyi eszközök összege.

Egyéb tartósan adott kölcsön soron megjelenik az adott bankgaranciák fedezetére zárolt hosszú lejáratú banki óvadék, illetve hosszú lejáratú bankbetétek. A *tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok* között az éven túli lejáratú állampapírokat mutatja be a Társaság. (A rövid lejáratú pénzügyi befektetések bemutatása a 2.1.5. pontban történik.)

Befektetett pénzügyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	6 370	6 370	0%
Egyéb tartós részesedés	1 861	1 929	4%
Egyéb tartósan adott kölcsön	250 000	2 650 000	960%
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	14 962 500	15 867 344	6%
Befektetett pénzügyi eszközök	15 220 731	18 525 643	22%

Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban

Az Entry Point Central Korlátolt Felelősségű Társaság (EPC Kft.) a HungaroControl Zrt. és a svéd Entry Point North AB közös vezetésű vállalata, mely a légiforgalmi irányító szakszemélyzet alapképzését végzi. Adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

EPC Kft.

adatok eFt-ban

	Adatok	2017.12.31	2018.12.31
Gazdasági társaság neve	Entry Point Central Kft.		
Székhelye:	1185 Budapest Igló u. 33-35.		
Alapítás:	2011. május 26., csütörtök		
Tőkeszerkezet:	Saját tőke (eFt)	234 756	293 826
	Jegyzett tőke (eFt)	3 000	3 000
	Tőketartalék	10 000	10 000
	Eredménytartalék	169 977	221 756
	Adózott eredmény	51 779	59 070
Tulajdonosok részesedés aránya:	HungaroControl Zrt.	49%	49%
	Entry Point North AB	51%	51%

A HungaroControl Zrt. tulajdonosi részesedése az EPC Kft-ben 49%, mindazonáltal a társasági szerződés alapján a jogokat a két tulajdonos egyenlő arányban gyakorolja, így az EPC Kft. közös vezetésű vállalkozásnak minősül. A Társaság a Szt. 119. § 2) bekezdésében adott felmentési lehetőséggel élve nem készít konszolidált beszámolót, mivel a társasági beszámoló az EPC Kft. konszolidálásba történő bevonása nélkül is megbízható és valós képet ad a csoport vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

Egyéb tartós részesedés

A „FAB CE Aviation Services Ltd.” a HungaroControl Zrt, valamint az osztrák, a cseh, a horvát, a szlovák és a szlovén légiforgalmi szolgáltatóval közösen alapított vállalat. A közös vállalat feladata a FAB CE Program végrehajtásának támogatása, a régió közös légiközlekedési projektjeinek menedzselése. A vállalat törzstőkéje: 36.000 euró, melyből a HungaroControl Zrt. részesedésének értéke: 6.000 euró, a mérlegben 2018. december 31-én 1.929 ezer forint. A vállalat székhelye: Szlovénia, Ljubjanai Repülőtér, Zgornij Brnik 130 N, 4210 Brnik.

Egyéb tartósan adott kölcsön

Az egyéb tartósan adott kölcsönök között a hosszú lejáratra lekötött bankbetétek jelennek meg. A 2,4 milliárd forintnyi növekedés oka, hogy a Társaságnak 2018 során végzett éven túli befektetései esetében néhány alkalommal hosszú lejáratú bankbetétekbe kellett fektetnie az éven túli likviditást biztosító pénzeszközait, mivel az állampapír piacon nem volt elérhető megfelelő időtávon lejáró állampapír kínálat.

Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

A „Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” között az éven túli lejáratú állampapír befektetések kerülnek bemutatásra. Az éven túli lejáratú állampapír befektetések az „Egyéb tartósan adott kölcsönök” között bemutatott bankbetét befektetésekkel együtt mutatják a Társaság hosszú távon befektetett pénzeszközait, mely összességében 15,2 milliárd forintról 18,5 milliárd forintra, 3,3 milliárd forinttal emelkedett. Ezen pénzügyi befektetések hosszú távon, a 2020-tól kezdődő harmadik teljesítménytervezési időszak likviditását hivatottak biztosítani. A 2018. végén a Társaság felülfinanszírozási pozíciója 19,4 milliárd forint, mely kis részben 2019-ben, nagyobb részben a 2020-2024 közötti 3. teljesítmény időszak elején kerül elszámolásra.

2.1.3 KÉSZLETEK

Készletek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Tartalék alkatrészek	116 657	161 058	38%
Befejezetlen termelés	0	20 901	-
Egyéb anyagok	27 179	63 595	134%
Készletek	143 836	245 554	71%

A készletek 2018. december 31-i záró állománya 71% növekedést mutat. A növekedés fő oka, hogy a 2017. évben megvalósult gurítóradar felújítást követően a gurítóradar rendszerhez 2018-ban tartalék alkatrészek kerültek beszerzésre, melyekből az időszak végén 41.417 ezer forint értékű készlet még nem került felhasználásra. A tartalékalkatrészek készletcsoport a vidéki (püspökladányi és köröshegyi) és budapesti repülőtérén üzemeltetett radarokhoz, illetve a navigációs állomások működtetéséhez beszerzett tartalék anyag készleteket tartalmazza. 2017. éves beszámolóban a budapesti radarhoz tartozó tartalék alkatrész készlet az Egyéb anyag soron került bemutatásra 12.248 ezer forint értékben, melyet a fenti táblázat 2017-es adatában korrigáltunk a két sor között.

A befejezetlen termelés soron megjelenő 20.901 ezer forint a saját fejlesztés alatt lévő repülési eljárások értéke.

A Társaság az egyéb anyagok között jeleníti meg a cég működéséhez beszerezett és raktározott készleteket. Az Egyéb anyagok növekedésének oka 37.132 ezer forint értékű számítástechnikai anyagok 2018. évi készletre vétele.

2018. év során a Társaság nem számolt el a készletekre értékvesztést.

2.1.4 KÖVETELÉSEK

Követelések

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Vevők	6 098 247	5 878 613	-4%
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	385	280	-27%
Egyéb követelések	902 205	943 669	5%
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	61 052	122 985	101%
Követelések	7 061 889	6 945 547	-2%

A Társaság követeléseit a Vevőkkel szembeni követelések, a Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni követelések, az Egyéb követelések, valamint a Társaság fedezeti céllal kötött Származékos ügyleteinek pozitív értékelési különbözet mérlegsorok alkotják.

A Társaság Követeléseinek 2%-os csökkenése egyrészt a Vevők értékének 4%-os, 219.634 ezer forint összegű csökkenésére, másrészt a Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete 61.933 ezer forint és az Egyéb követelések 41.464 ezer forint összegű növekedésére vezethető vissza. A Követelések egyes tételeit az alábbiakban mutatjuk be:

Vevők

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31.	2018.12.31	Változás %
Belföldi egyéb vevők	66 981	69 218	3%
Belföldi egyéb vevők értékvesztése	-63 338	-40 780	-36%
Nettó belföldi vevők	3 643	28 438	681%
Külföldi vevők	6 723 355	6 581 154	-2%
Külföldi vevők értékvesztése	-628 751	-730 979	16%
Nettó külföldi vevők	6 094 604	5 850 175	-4%
VEVŐKÖVETELÉSEK ÖSSZESEN	6 098 247	5 878 613	-4%

A Belföldi vevők között megjelenő vevőkövetelések értékében az egyéb értékesítésekből származó követelések jelennek meg. A mérlegben a vevőkövetelések a megképzett értékvesztés-állománnyal csökkentve kerülnek kimutatásra.

A Társaság külföldi vevőállományának több mint 99%-át a légitársaságokkal szemben fennálló légiforgalmi díjkövetelések jelentik, a következő táblázatban részletezettek szerint:

Légitársaságokkal szembeni követelések

Megnevezés	EUR	eFt	Záróárfolyam
Eurocontrol követelésállomány 2017.12.31	21 606 449,43	6 701 024	310,14
2017.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-2 027 312,48	-628 751	310,14
Eurocontrol Nettó követelés 2017.12.31.	19 579 136,95	6 072 273	310,14
Eurocontrol követelésállomány 2018.12.31	19 503 663,33	6 270 623	321,51
2018.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 387 206,55	-446 001	321,51
Eurocontrol Nettó követelés 2018.12.31.	18 116 456,78	5 824 622	321,51

A légiforgalmi díj követelések mérlegben kimutatott értékének 4%-os csökkenését több, különböző irányú hatás eredményezte:

- Jelentős forgalmi növekedés: az évvégi nyitott állomány jelentős részét kitevő, a novemberi-decemberi repülésekből származó fizető forgalom szolgáltatási egység száma (service units, vagy „SU”) növekedett minden üzletágban.
- Viszont, a kiszámlázáshoz használt éves egységdíjak minden üzletágban csökkentek 2017-hez képest.
- Így a követelések euróban kiszámlázott értéke 7,47%-kal csökkent,
- Az eurós egységdíjak csökkenésének hatását a forintban megjelenő mérlegértékben részben ellensúlyozta, hogy az évvégi euró záróárfolyam 310,14 forintról 321,51 forintra növekedett.

Az évvégi, le nem járt követelések kiszámlázási alapját képező november-decemberi légiforgalmi irányítási szolgáltatási egységek (SU) száma és a kiszámlázáshoz használt éves forint egységdíjak a következőképpen alakultak az egyes üzletágakban:

Nov.-dec. forgalom (SU)	2017	2018	Változás
En Route	429 809,00	455 837,20	6,06%
TNC	10 118,00	11 383,64	12,51%
KFOR	272 394,00	322 018,00	18,22%
Éves Forint Egységdíj	2017	2018	Változás
En Route	10 898,29	10 064,17	-7,65%
TNC	88 914,25	85 830,49	-3,47%
KFOR	634,81	20,13	-96,83%

Tehát, a jelentős forgalom-növekedés ellenére az év végén még nyitott, le nem járt novemberi-decemberi követelések értéke 4%-kal alacsonyabb, mint az előző év végi nyitott, le nem járt követelések értéke.

A légitársasági követelések mérlegben kimutatott értékét jelentősen befolyásolja a kétes követelésekre képzett értékvesztés állománya. Az év során az Eurocontrol javaslatára a légitársasági követelések közül kivezetésre került 886.342,28 euró értékű behajthatatlan követelés, amelyekre a korábbi években 100%-ban értékvesztés került már elszámolásra. Továbbá, az Eurocontrol hatékony követeléskezelésének köszönhetően több mint 200 ezer euró értékben folyt be korábban értékvesztett követelés, így az értékvesztés visszaírás meghaladta az 1 millió eurót. 2018 végén a behajthatatlan követelésekre 459.383,29 euró értékvesztés került elszámolásra. Így a légitársasági követelésekre elszámolt értékvesztés értéke 1.387.206,55

euróra változott. Összefoglalva, a lejárt és minősített vevői követelésekre megképzett értékvesztés állománya a következők szerint alakult:

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés

adatok eFt-ban

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés	EUR	eFt	Záróárfolyam
2017. évi záró állomány	2 027 312,48	628 751	310,14
2018. évi feloldás	-3 272,31		
2018. évi kivezetés	-1 096 216,91		
2018. évi képzés	459 383,29		
2018. évi záró értékvesztés állomány	1 387 206,55	446 001	321,51

Egyéb követelések bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Általános Forgalmi Adó Követelés	833 244	844 562	1%
Egyéb (adók, egyéb különféle követelés, előleg)	38 396	54 492	42%
Társasági adó elszámolása	0	21 208	-
Kifizetőhely TB-vel szembeni elszámolási számla	10 589	11 321	7%
Helyi adók elszámolása	0	4 671	-
TNC elszámolásból eredő, Eurocontrollal szembeni követelés	19 138	4 004	-79%
Külföldön felszámított adó elszámolásából követelés	603	3 176	427%
GKM-HC 2007.01.01 előtti kötelezettségek elszámolása	235	235	0%
Egyéb követelések	902 205	943 669	5%

Az egyéb követelések értéke 2017. december 31-hez viszonyítva 41 millió forinttal növekedett. Ennek egyik oka, hogy a Társaság a 2018-as adófizetéseinek visszaigényelhető adó keletkezett, ÁFA-ban, Társasági adóban és a helyi adókban is, míg 2017 végén a Társaságnak nem volt társasági adó és iparüzési adó túlfizetése. Továbbá az egyéb szolgáltatásokra adott előleg év végén 15 millió forint egyenleggel szerepel követelésként.

Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

A rövid lejáratú követelések között kimutatott „Számazékos ügyletek pozitív értékelési különbözete” a 2018. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi pozitív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.5 ÉRTÉKPAPÍROK

Értékpapírok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Diszkont kincstárjegyek	199 990	1 198 582	499%
Államkötvények	9 032 584	7 077 821	-22%
Értékpapírok	9 232 574	8 276 403	-10%

A banki partnerkockázat mérséklése érdekében a Társaság az éven belüli, rövid távú finanszírozáshoz szükséges pénzeszközök jelentős részét különböző - éven belüli – lejáratú, a Magyar Állam által kibocsátott diszkontkincstárjegybe, illetve rövid lejáratú Magyar Államkötvényekbe fektette. Az év végén meglévő rövid lejáratú állampapír állomány 8.276 millió forint, amely 2017. december 31-i állományhoz képest 10%-os csökkenést mutat. A különbséget a befektetett pénzügyi eszközök között megjelenő „Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” között, éven túli lejáratú állampapír befektetésként jelent meg.

2.1.6 PÉNZESZKÖZÖK

Pénzeszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Pénztár, csekkek	1 243	868	-30%
Pénztár	1 243	868	-30%
Valuta pénztár	0	0	-
Bankbetétek	5 847 993	8 907 647	52%
Elszámolási betétszámla (HUF)	1 042 053	940 688	-10%
Lekötött betétek (HUF)	4 400 000	7 700 000	75%
Devizás lekötött betétek	8 870	9 195	4%
Deviza elszámolási betétszámla	397 070	257 764	-35%
Pénzeszközök	5 849 236	8 908 515	52%

A Társaság pénzügyi, likviditási helyzete stabil. A rendelkezésre álló pénzeszközállomány kimutatott növekedése a bázis évhez képest 3.059 millió forint, amelynek oka, hogy a Társaság rövid távú finanszírozáshoz szükséges szabad pénzeszközeit az állampapír piaci kínálat hiánya miatt nem tudta rövid lejáratú értékpapírba fektetni, így azok rövid lejáratú bankbetétekben kerültek lekötésre 2018 végén.

A Társaság Számviteli törvény szerinti, **2018. évi Cashflow kimutatását a 4.1. sz. melléklet** tartalmazza.

2.1.7 AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

A Társaság 2017. és 2018. december 31-i aktív időbeli elhatárolás állománya a következő:

Aktív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	2 764 458	4 387 102	59%
Elszámolási egyenlegek	1 807 908	3 478 798	92%
Felmentett repülések	676 802	625 287	-8%
Kamat elhatárolások	270 358	268 882	-1%
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	9 390	14 135	51%
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	990 364	930 218	-6%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	990 364	930 218	-6%
Aktív időbeli elhatárolások	3 754 822	5 317 320	42%

Az aktív időbeli elhatárolások tételeinek magyarázata:

Az aktív időbeli elhatárolások 42%-os növekedésének fő oka az „alulfinanszírozás” típusú költségalap elszámolási egyenlegek összértékének növekedése. Amint azt az alábbi táblában is bemutatjuk, 2018. év során az előző években megképződő alulfinanszírozási egyenlegek összesen 554 millió forint értékben kerültek feloldásra, azaz a 2018. évi egységdíjakban visszatérítésre (2014. és 2016. évek során megképzett alulfinanszírozási egyenlegek), míg a 2018-ban a különböző jogcímenek megképzett alulfinanszírozási egyenleg értéke összesen 2.225 millió forint, amely a jövőbeni egységdíjakban kerül majd visszatérítésre. Bár a 2018. év összesített költségalap finanszírozási pozíciója 4,06 milliárd forint felülfinanszírozási egyenleget mutat (részletesen a 2.2.1. pontban), a 2018. évben keletkező alulfinanszírozási egyenlegek alapvető oka, hogy a korábbi években keletkező felülfinanszírozási összegek a 2018. évi díjakban a teljesítmény időszakra tervezett forgalom alapján kalkulálva kerültek érvényesítésre. Mivel a 2018. évi átrepülő forgalom 31,9%-kal meghaladta a teljesítmény tervben tervezett forgalmat, így ebben az arányban nagyobb összeg került a légtérhasználók felé visszaadásra, amelyből 2018-ra alulfinanszírozási egyenleg keletkezett.

Az aktív időbeli elhatárolások között megjelenő, alulfinanszírozásból származó költségalap elszámolási egyenlegek 2018. évi alakulása a következő táblázatban kerül bemutatásra:

Költségalapok alulfinanszírozás típusú elszámolási egyenlegei

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	Egyenleg 2018.12.31
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenlege	89 785	-71 827	0	17 958
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	509 212	-441 988	0	67 224
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	40 218	-40 218	0	0
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	1 010 237	0	0	1 010 237
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	158 456	0	0	158 456
2018. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	1 865 661	1 865 661
2018. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	359 262	359 262
Elszámolási egyenlegek	1 807 908	-554 033	2 224 923	3 478 798

A kiegészítő melléklet **1.2 pontjában** részletesen bemutattuk az **Eurocontrol speciális elszámolási rendszerét**, illetve a velejáró speciális elszámolási egyenlegek keletkezésének okát. A **2.2.1 pontban** pedig részletesen bemutatjuk a 2018. évben feloldásra, illetve megképzésre került elszámolási egyenlegeket.

Felmentett repülések elhatárolt bevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2017.12.31	2018. évi befolyás	2018. évi képzés	Egyenleg 2018.12.31
2016. évi felmentett repülések	340 001	-340 001	0	0
2017. évi felmentett repülések	336 801	0	0	336 801
2018. évi felmentett repülések	0	0	288 486	288 486
Felmentett repülések összesen	676 802	-340 001	288 486	625 287

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 1794/2006/EK rendelet 9. cikk (4) bekezdése, illetve az azt követő 391/2013/EU bizottsági rendelet 10. cikk (5) bekezdése alapján a tagállamok biztosítják a léginavigációs szolgáltatók számára a léginavigációs díjak fizetése alól mentességet élvező repülésekkel kapcsolatban felmerült költségeinek megtérülését.

A 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjak fizetésével és a léginavigációs szolgálat biztosításának költségeivel összefüggő feladatokat szabályozza. A nevezett kormányhatározat alapján a n. év felmentett repüléseinek díját n+2. évben kell megtérítenie az érintett Minisztériumoknak.

A felmentett repülések díjszámítása az Eurocontrol által a HungaroControl részére külön igazolt szolgáltatási egység számok alapján az auditált költségalap elszámolás során keletkező egy szolgáltatási egységre jutó költségek figyelembevételével történt.

A felmentett repülésekből nyitva álló költségtérítési igények közül 340.001 ezer forint 2018-ban befolyt. A 2017. évi elszámolás során megállapított, díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése a 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat alapján 2019-ben esedékes, a 2018. évi díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése pedig 2020-ban várható.

A felmentett repülések egyéb bevételként elszámolt összege 2017 és 2018 év vonatkozásában a következő táblázatban felsorolt jogcímek szerint történt:

Felmentési jogcímek	2017		2018	
	Repülési egység	Érték (ezer Ft)	Repülési egység	Érték (ezer Ft)
Útvonalirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	442,91	4 274	395,60	3 651
Két tonna alatti légijárművek	353,02	3 406	352,18	3 250
Tagállamok Katonai repülései	8 554,93	82 548	8 482,83	78 284
Navigációs berendezések kalibrálása	6,87	66	2,47	23
Kutató-Mentő repülések	1,10	11	2,93	27
Diplomáciai repülések	1 794,88	17 319	2 354,10	21 725
VFR (Látvarepülés)	31,49	304	54,40	502
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	22 483,26	216 946	17 467,94	161 204
Egyéb	0,00	0	0,00	0
Útvonalirányítás- Felmentett repülések	33 668,46	324 874	29 112,45	268 666
Terminálirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	31,34	2 474	55,40	4 132
Két tonna alatti légijárművek	3,49	276	1,18	88
Tagállamok Katonai repülései	47,24	3 730	137,14	10 228
Navigációs berendezések kalibrálása	0,00	0	0,75	56
Kutató-Mentő repülések	0,00	0	0,00	0
Diplomáciai repülések	39,19	3 094	39,53	2 948
VFR (Látvarepülés)	0,00	0	0,00	0
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	29,81	2 353	27,69	2 065
Egyéb	0,00	0	4,06	303
Terminálirányítás - Felmentett repülések	151,07	11 927	265,75	19 820
Felmentett repülések összesen	33 819,53	336 801	29 378,20	288 486

Kamat elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
2017. évet érintő kamat elhatárolások	270 358	-270 358	0	0
2018. évet érintő kamat elhatárolások	0	0	268 882	268 882
Kamat elhatárolások	270 358	-270 358	268 882	268 882

Az év végén elhatárolt kamatbevételek 2017. december 31-én 270 millió forint, 2018. december 31-én 268 millió forint értéken kerültek bemutatásra. Ezen összegek a pénzügyi befektetések időarányosan járó, de még nem kifizetett kamatát jelentik.

Bevételek egyéb aktív elhatárolásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
2017. évet érintő elhatárolások	9 390	-9 390	0	0
2018. évet érintő elhatárolások	0	0	14 135	14 135
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	9 390	-9 390	14 135	14 135

A 2018. december 31-én megjelenő egyenlegben a 2018-ra még járó, de a mérleg fordulónapig ki nem számlázott árbevétel, illetve mérlegkészítésig pénzügyileg rendezett egyéb bevétel jelenik meg.

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
Anyagjellegű ráfordítások	990 364	-990 364	866 998	866 998
Személyi jellegű ráfordítások	0	0	63 220	63 220
Költségek, ráfordítások elhatárolása	990 364	-990 364	930 218	930 218

Az anyagjellegű ráfordítások között azok a költségek szerepelnek, melyek tárgyidőszakban kerültek számlázásra, de következő időszakok költségeit terhelik. Ilyenek többek között a folyóirat előfizetések, on-line szolgáltatások, ingatlanok bérleti díjai, szoftvertámogatások, biztosítási díjak, tagdíjak stb. Az anyagjellegű ráfordítások 2018. év végi elhatárolás állománya 123 millió forinttal alacsonyabb a 2017. év végi záróállománynál, melynek fő oka, hogy a 2017 év végén már kiszámlázott, de nagy részben a következő időszakokra vonatkozó bérelt vonali szolgáltatás 171 millió forintos összege nem jelenik már meg a 2018. év végi elhatárolások között.

A személyi jellegű ráfordítások aktív időbeli elhatárolásaként 2018. december 31-én 63 millió forinttal jelennek meg azon tárgyévben számfejtett költségek, melyek a következő időszak költségeit terhelik. 2017. december 31-én nem voltak a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó olyan költségek, járulékok, amelyek esetében a munkaviszony befejező időpontja átnyúlt volna a következő időszakra.

2.1.8 SAJÁT TŐKE

Saját tőke

adatok eFt-ban

Megnevezés	Saját tőke ÖSSZESEN	Jegyzett tőke	Eredmény tartalék	Lekötött tartalék	Értékelési tartalék	Adózott eredmény
Egyenleg 2017. 12. 31-én	33 052 555	20 201 600	11 746 086	0	-35 017	1 139 886
2017. évi adózott eredmény átvezetése eredménytartalékba	0	0	1 139 886	0	0	-1 139 886
2017. évi eredmény terhére 2018. évben jóváhagyott osztalék	-1 000 000	0	-1 000 000	0	0	0
Cash-Flow fedezeti ügyletek valós értékelési tartaléka	100 999	0	0	0	100 999	0
2018. évi adózott eredmény	1 582 691	0	0	0	0	1 582 691
Záró állomány 2018. 12. 31-én	33 736 245	20 201 600	11 885 972	0	65 982	1 582 691

Jegyzett tőke

A Társaság jegyzett tőkéje sem 2017-ben, sem 2018-ban nem változott.

Eredménytartalék

Az eredménytartalék a következő tényezők miatt változott: eredménytartalékba került a 2017. évi adózott eredmény (1.140 millió forint), majd a felhalmozott eredménytartalékot a 2017. évre jóváhagyott és kifizetett osztalék (1.000 millió forint) csökkentette.

Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka

A saját tőkén belül kimutatott Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka soron szereplő 65.982 ezer forint a Társaság 2018. december 31-én nyitva álló, hatékony cashflow fedezeti ügyleteinek pozitív valós érték különbözete, mely az Szt. 59/E. §. értelmében a tőkében a „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra mérlegfordulónapi értékeléskor. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek részletes bemutatása a 3.1.1. pontban található.

Adózott eredmény

A 2017. évi adózott eredmény 1.139.886 ezer forint, mely alapján 1.000.000 ezer forint osztalék került a tárgyévben jóváhagyásra. A 2018. évi adózott eredmény 1.582.691 ezer forint.

2.1.9 CÉLTARTALÉKOK

A céltartalékok 2018. évi záró állománya 211 millió forinttal magasabb, mint a 2017. évi záróállomány. A céltartalékok kategóriánkénti nyitó állományát, 2018. évi feloldását, képzését és záró állományát összefoglalva az alábbi táblázat mutatja be:

Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék	2 903 417	-557 461	1 155 512	3 501 468
Egyéb képzett céltartalékok	2 283 818	-2 211 438	1 818 134	1 890 514
Jogi perekre képzett céltartalékok	4 020	0	7 144	11 164
Céltartalék várható kötelezettségekre	5 191 255	-2 768 899	2 980 790	5 403 146

A Céltartalékok fő kategóriáiban történő változásokat az alábbiakban mutatjuk be részletesen:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Ügy	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
a) KSZ és IÉM alapján a munkavállalóknak járó "Induló összeg" fedezetére képzett céltartalék	452 196	-78 718	0	373 478
b) IÉM alapján a megszolgált összegek fedezetére képzett céltartalék	1 393 775	-77 365	137 610	1 454 020
c) KSZ alapján az "Üzemi balesetek" fedezetére képzett céltartalék	44 204	-443	2 354	46 115
d) KSZ életpálya juttatás céltartaléka (5 évet el nem érők)	111 661	-40 033	49 797	121 425
e) Felmondási bérével kapcsolatban képzett céltartalék	485 164	-281 178	354 685	558 671
f) Hjt. alapján a vezényelt katonák jubileumi jutalmára képzett céltartalék	339 798	-45 847	27 959	321 910
g) IÉM alapján Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék	76 619	-33 877	51 998	94 740
h) Megtartó juttatásra képzett céltartalék	0	0	531 109	531 109
Összesen - Munkavállalói juttatásra képzett céltartalék	2 903 417	-557 461	1 155 512	3 501 468

A Beszámoló 1.3.4. pontja alatt bemutatott módszer alapján a Társaság céltartalékokat képez a *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. A fenti táblázatban bemutatjuk a céltartalék 2018. évben történt változását.

A Társaság munkavállalói juttatási- és életpálya-rendszerét a Kollektív Szerződés (KSZ) és az új Irányítói Életpálya Megállapodás (IÉM) határozzák meg. Ezen megállapodások alapján az új hosszútávú munkavállalói juttatások (HungaroControl Életpálya program) jellemzői a következők:

a) A megállapodások 2013. évi aláírását követően a „Induló Összeg”-re voltak jogosultak a Társaság 2013. december 31-én állományban lévő munkavállalói. Mivel ezen juttatási elem bruttó összegben lett meghatározva, kifizetésük időpontja pedig későbbre lett eltolva, a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózásuk, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

b) Az irányítói munkakörben dolgozó munkavállalók esetében éves egyösszegű munkáltatói hozzájárulás kerül kifizetésre, melynek mértéke az éves személyi alapbér 9,3%-a. Tekintettel arra, hogy a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózása, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

c) A Kollektív Szerződés alapján üzemi balesetből származó halál esetén a Társaság a család számára megfizeti azt az összeget, amely abban az esetben illette volna meg a munkavállalót, ha a halál időpontjában munkáltatói felmondást közöltek volna vele, így ezen becsült kötelezettség fedezetére is céltartalék képzésre kerül sor.

d) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság életpálya juttatás kifizetését vállal minden nem légiforgalmi irányítói munkakörben dolgozó munkavállalóra. Ezt a juttatást a Társaság alapvetően éves költségnek tekint, így csak azon munkavállalók megszolgált juttatásaira képez

céltartalékot, akik munkaviszonya az 5 évet még nem érte el, mivel a kifizetésre való jogosultság feltétele a legalább 5 éves munkaviszony.

e) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság a nyugdíjba menő munkavállalói részére biztosítja azon felmentési időtartamra járó juttatásokat, amelyek munkáltatói felmondás esetén illeték volna meg őket. A tárgyévben nyugdíjba vonulásukat jelző munkavállalók következő időszakban kifizetendő juttatásaira a Társaság céltartalékot képez.

f) A Honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (Hjt.) 132. § alapján a Társasághoz vezényelt katonák részére járó jubileumi juttatások a Társaságot terhelik, így ezekre a kötelezettségekre is céltartalékot képez a Társaság.

g) Az irányítói életpálya megállapodás célja, hogy a légiforgalmi irányítókat arra ösztönözze, hogy 60 éves korukig az irányításból visszavonuljanak. Az IÉM alapján az 55 évet betöltő, vagy betöltött, illetve a legalább 15 éves szakszolgálati engedéllyel rendelkező irányítók részesülhetnek ún. többletjuttatásban, ha a munkaviszonyát határozott idejűvé alakítja, amely legkésőbb a 60. életév betöltése félévének a végéig véget ér. Az ilyen kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos jövőbeni kifizetések fedezetére céltartalék kerül megképzésre.

h) A Társaság 2018. évi gazdasági teljesítmény elismeréseként, továbbá a munkaerőpiaci változásokra reagálva megtartó juttatásra vonatkozó megállapodást kötött a munkavállalók érdekképviselői szerveivel, mely juttatás kifizetésének időpontját a hosszútávú bérmegállapodások jövőbeni aláírása fogja meghatározni, így a Társaság céltartalékot képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

A céltartalékok 2018. évi állományában változásokat jelentett a 2018-ban megszolgált összegek fedezetére történő céltartalék képzés, valamint az, hogy a kifizetések és a kilépő munkavállalókra eső céltartalék-összegek feloldásra kerültek. A hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalékok állománya 2018-ban az alábbi táblázatban látható módon alakult:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Céltartalék - KSZ és IÉM megállapodások alapján	
Nyitó Céltartalék 2018. január 1-én	2 487 000
2018-as feloldás kifizetés, kilépés alá-nem-írás miatt	-321 233
2018-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	488 786
Feltételezés változások hatása	-100 844
KSZ és IÉM megállapodások alapját képzett céltartalék 2018. december 31-én	2 553 709
Céltartalék - Htj. alapján vezényelt katonák juttatásaira	
Nyitó Céltartalék 2018. január 1-én	339 797
2018-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	-31 590
2018-as feloldás kifizetés miatt	10 022
Feltételezés változások hatása	3 681
Vezényelt katonák juttatásaira képzett céltartalék 2018. december 31-én	321 910
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2018. december 31-én	76 620
Céltartalék feloldás (járadékváltozás, kifizetés)	-28 423
Céltartalék új képzés (megszolgált összeg)	51 998
Feltételezés változások hatása	-5 455
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék 2018. december 31-én	94 740
Légiforgalmi irányítók megtartó juttatására képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2018. december 31-én	0
Céltartalék új képzés (megszolgált összeg)	531 109
Légiforgalmi irányítók megtartó juttatására képzett céltartalék 2018. december 31-én	531 109
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék összesen	3 501 468

A céltartalékok 2018. évi megképzésében az előző évihez képest megváltozott feltételezések a következő hatást okozták:

adatok eFt-ban

Feltételezés változások hatása	
Béremelési feltételezések változásának hatása	-29 896
Feltételezett kilépések megváltozásának hatása	-91 561
Kilépési valószínűség változásának hatása	7 234
Új járadék mértékek hatása	17 912
Egyéb változások	-6 307
Feltételezés változások hatása összesen	-102 618

Egyéb céltartalékokat képeztünk a jövőbeni kötelezettségek fedezetére a következők szerint:

Egyéb Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
Vezetői prémiumokra képzett céltartalék	42 699	-42 699	43 444	43 444
Nem kontrollálható költségek elszámolására képzett céltartalék	1 452 719	-1 452 719	807 971	807 971
Egyéb jogcímen képzett céltartalék	788 400	-716 020	966 719	1 039 099
Egyéb céltartalékok	2 283 818	-2 211 438	1 818 134	1 890 514

- Az előző évekre jóváhagyott vezetői prémiumokra képzett céltartalék feloldásra került, majd megképzésre került a 2018. évi prémiumokra 43.444 ezer forint céltartalék.
- 2017. és 2018. december 31-én a Társaság céltartalékot képzett a nem kontrollálható költségekkel kapcsolatban, melyről bővebben a **2.2.1** fejezetben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt írunk.
- A Társaság által egyéb jogcímen képzett céltartalékok összege 2018. december 31-én 1.039.099 ezer forint. A 2018. évet érintő, de pénzügyileg el nem számolt kötelezettségek fedezetére a következők szerint történt céltartalékképzés: a 2018. évben felmerült közigazgatási költségek fedezetére 54 millió forint, a 2018. évi teljesítmény értékeléshez, kitűzött kulcsfeladatokért járó juttatások fedezetére 574 millió forint, a 2018-as teljesítmények után megállapított „megtartó juttatás” fedezetére 171 millió forint, a teljesítménytervben meghatározott „késési célértéktől” való eltérés miatt fizetendő teljesítményösztönző büntetés összegére 147 millió forint, valamint egyéb tételek fedezetére 93 millió forint került megképzésre.

Jogi perekre képzett céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
Jogi perekre képzett céltartalékok	4 020	0	7 144	11 164
Összesen	4 020	0	7 144	11 164

2017. december 31-i egyenleg 4.020 ezer forint, amelyhez további céltartalék került képzésre 7.144 ezer forint összegben.

2.1.10 KÖTELEZETTSÉGEK

Hosszú lejáratú kötelezettségek

A hosszú lejáratú kötelezettségek között a következő tételek kerülnek kimutatásra:

Hosszú lejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Vagyonkezelt eszközökhöz kapcsolódó kötelezettség	3 447 383	3 384 429	-2%
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	4 112	4 263	4%
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség	22 545	29 505	31%
Hosszú lejáratú kötelezettségek	3 474 040	3 418 197	-2%

A Társaság 2007. szeptember 5-én vagyonkezelési szerződést kötött a Kincstári Vagyoni Igazgatósággal a tevékenység ellátása érdekében szükséges ingatlanok, ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok vagyonkezelésére. Az induláskor átadott eszközök és befejezetlen beruházások összes bruttó értéke 4.558.395 ezer forint, mely összeget a Társaság a vagyonkezelt eszközök állományba vételével szemben a hosszú lejáratú kötelezettségek között jelenített meg. 2013. június 28-i hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelőket a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesítette. Ennek eredményeképpen a Társaság a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettséggel a hosszú lejáratú kötelezettségét csökkentette. Így az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2018. december 31-én 3.384.429 ezer forint.

A kapcsolt vállalkozással szembeni tartós kötelezettségek között az EPC Kft.-től kapott 3 havi bérleti díjnak megfelelő óvadék került kimutatásra.

Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség az éven túli fizetési határidejű szállítói megállapodások értéke 29.505 ezer forint összegben.

Rövid lejáratú kötelezettségek

A rövid lejáratú kötelezettségek 2018. december 31-én fennálló összege 17%-os csökkenést mutat 2017. év végéhez képest.

Rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	2 753 918	1 827 615	-34%
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	3 415	0	-100%
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	18 385	10 078	-45%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	2 367 048	2 506 477	6%
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	107 991	11 953	-89%
Rövidlejáratú kötelezettségek	5 250 757	4 356 123	-17%

Szállítók

A szállítói kötelezettségek állománya 2017 végéhez képest 1.827.615 ezer forintra, 34%-kal csökkent, amelynek oka, hogy 2017 végén lényegesen magasabb beruházási szállítói állomány volt nyitva köszönhetően a beruházási projektek 2017 végi teljesítésének.

Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Beruházási szállítók	1 568 790	770 311	-51%
Egyéb szállítók	1 185 128	1 057 304	-11%
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	2 753 918	1 827 615	-34%

Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben

Rövid lejáratú kötelezettség kapcsolt vállalkozással szemben az EPC Kft.-vel szemben fennálló évvégi szállítói tartozást tartalmazza.

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke 2017. december 31-hez képest 6%-kal magasabb, összetételüket a következő táblázat mutatja be:

Egyéb rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Folyósított támogatás előlegek	539 391	682 623	27%
Jövedelem elszámolás munkavállalókkal szemben	649 971	695 888	7%
Szociális hozzájárulási adó	379 309	318 277	-16%
Iparűzési adó	252	0	-100%
Társasági adó fizetési kötelezettség	5 404	0	-100%
Munkavállalóktól levont nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékok	319 520	303 003	-5%
Személyi jövedelemadó	260 499	244 555	-6%
Egészségügyi hozzájárulás	11 023	8 406	-24%
Rehabilitációs hozzájárulás	10 298	11 457	11%
Szakképzési hozzájárulás	25 999	24 612	-5%
Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek	149 997	0	-100%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek munkavállalókkal és tagokkal szemben	3 323	1 901	-43%
Különféle egyéb kötelezettségek	9 835	213 613	2072%
Szakszervezetekkel, érdekképviselletekkel kapcsolatos elszámolás	2 155	2 142	-1%
Innovációs járulék	72	0	-100%
Összesen:	2 367 048	2 506 477	6%

A folyósított támogatási előlegek az elnyert uniós támogatások előfinanszírozásként megkapott összegeit tartalmazzák:

- 2017. december 31-én összesen 539.391 ezer forint (1.739.185 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a CEF-, a SESAR 2020 projektek, illetve a BEYOND-Horizon 2020 támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.

- 2018. december 31-én összesen 682.623 ezer forint (2.123.178 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a CEF-, a SESAR 2020, illetve SDM támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.

Az uniós támogatások részletesen a **3.4. pont** alatt kerülnek bemutatásra.

Fentiekén kívül az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke tartalmazza még a decemberre számfejtett béreket, a hozzájuk, illetve a decemberi egyéb személyi jellegű kifizetésekhez kapcsolódó adókból és járulékokból származó kötelezettségeket.

Az iparüzési adó és társasági adó tekintetében 2018. december 31-én követelés mutatkozik, míg 2017. december 31-én kötelezettségként jelentkezett mindkét adónem. Ennek indoka a tárgyévi magasabb adóelőleg összegek megfizetése, amely miatt túlfizetési pozícióban van a Társaság 2018. december 31-én. (bemutatva a **2.1.4.** alatt az Egyéb követelések részben).

A „Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek” 2017. december 31-én a Nemzeti Közlekedési Hatóságnak fizetendő hatósági díjak 4. negyedéves összegeit jelentik. A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény 61.§(5) bekezdésében foglaltak szerint a magyar légtér légiforgalmi irányításának felügyeleti díja maximálisan 500 millió forint, a koszovói irányítási tevékenység felügyeleti díja 101 millió forint. Míg az előző évben a negyedik negyedéves összeg a tárgyévet követő évben került utalásra, 2018-ban decemberben megtörtént a kifizetés, így ezen a soron nincs a Társaságnak kötelezettsége.

Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

A rövid lejáratú kötelezettségek között kimutatott „Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete” a 2018. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi negatív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.11 PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

Passzív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás %
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	17 191 489	22 926 561	33%
Elszámolási egyenlegek	17 190 867	22 925 923	33%
Bevételek egyéb passzív időbeli elhatárolása	622	638	3%
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	757 119	1 108 562	46%
Mérlegfordulónap előtti időszakot terhelő költségek, ráfordítások	757 119	1 108 562	46%
Halasztott bevételek	1 556 602	1 238 081	-20%
Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása	1 554 427	1 236 349	-20%
Egyéb halasztott bevételek	2 175	1 732	-20%
Passzív időbeli elhatárolások	19 505 210	25 273 204	30%

Elszámolási egyenlegek

A bevételek passzív időbeli elhatárolásai között a 2017. december 31-én elhatároláson lévő „felülfinanszírozás” típusú költségalap-elszámolási egyenlegek 2018. évben részben feloldásra

kerültek. A 2017. december 31-i egyenleg a 2014-2017. években keletkezett felülfinanszírozási egyenlegeket tartalmazza. A 2018. december 31-i egyenleghez hozzáadódtak a 2018. évben mindhárom üzletágban megképződött éves felülfinanszírozási egyenlegek.

Ezen tételek a következő táblázatban láthatóak:

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
2014. évi Útvonal elszámolási egyenleg	70 864	-31 495	0	39 369
2014. évi TNC elszámolási egyenleg	448 718	-448 718	0	0
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	32 337	-32 337	0	0
2015. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	123 237	-123 237	0	0
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	5 807 933	-5 306 990	0	500 943
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	996 063	-817 321	0	178 742
2016. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	398 997	-319 198	0	79 799
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	8 001 284	-359 586	0	7 641 698
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	1 261 588	0	0	1 261 588
2017. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	49 846	0	0	49 846
2018. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	11 024 827	11 024 827
2018. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	2 050 959	2 050 959
2018. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	0	0	98 152	98 152
Elszámolási egyenlegek	17 190 867	-7 438 882	13 173 938	22 925 923

A 2018. évi elszámolási egyenlegek – jellegüktől függően jelennek meg az aktív, illetve a passzív időbeli elhatárolások között. Az útvonalirányítási és terminálirányítási üzletágakban érvényben levő teljesítmény rendszerből kifolyólag egyes jogcímeken alulfinanszírozási egyenlegek, más jogcímeken felülfinanszírozási egyenlegek keletkeznek. Az alulfinanszírozási egyenlegek az aktív időbeli elhatárolások között, a megképzett felülfinanszírozási egyenlegek a passzív időbeli elhatárolások között kerülnek bemutatásra. Az elhatárolt egyenlegek feloldása (érvényesítése az irányítási díjakban) nem ugyanabban az időszakban történik, ezért a különböző jogcímeken keletkező elszámolási egyenlegek jellegük szerint külön kerülnek elhatárolásra.

A 2018. évi finanszírozási egyenlegek összefoglaló bemutatása - a 2018. évi költségalap elszámolások alapján - a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt található.

Költségek és ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018.12.31	Változás	Változás %
Anyagjellegű ráfordítások	120 992	121 682	690	1%
Személyi jellegű ráfordítások	132 511	163 507	30 996	23%
Egyéb ráfordítások	1	404	403	-
Pénzügyi ráfordítás	503 615	822 969	319 354	63%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	757 119	1 108 562	351 443	46%

Az anyagjellegű ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának értéke 2018. december 31-én 690 ezer forinttal volt magasabb, mint a 2017. december 31-én elhatárolásként kimutatott érték, amely a szokásos tételek elhatárolását takarja (közmu díjak, szoftver követési díjak, adatátviteli díjak, reklámköltségek, szakértői díjak, decemberi bankköltség).

A személyi jellegű ráfordítások elhatárolásai között 2017. év végén a 2017 évre járó, de még ki nem fizetett inflációs elszámoló juttatás és annak adói 125 millió forint értékben, valamint egyéb 2017. évet terhelő, de csak 2018-ban kifizetett személyi jellegű juttatások 7 millió forint értékben szerepeltek. 2018. év végén a tárgyévre járó inflációs elszámoló juttatás és kapcsolódó adója 162 millió forint, az egyéb tárgyévet terhelő, de csak 2019-ben kifizetett személyi jellegű juttatások év végi elhatárolt értéke 1 millió forint.

A passzív időbeli elhatárolások között megjelenő pénzügyi ráfordítások elhatárolása az évközből névérték feletti árfolyamon vásárolt államkötvények időarányosan elhatárolt árfolyamkülönbözete.

Halasztott bevételek – Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása

A fejlesztési célra kapott támogatások passzív időbeli elhatárolása a 2007-ben a Kohéziós Alapból a radarfelújításokra kapott beruházásokra kapott támogatások, a 2013-ban megítélt TEN-T EERP (ANS III beruházásra kapott) támogatás, a 2016-ban lezárult TEN-T CPDLC beruházásra kapott támogatás, valamint a 2017-ben lezárult ACDM beruházásra kapott, támogatás elszámolását tartalmazza. A 2018. évi 318 millió forint értékű feloldás a támogatások értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása.

Fejlesztési célra kapott támogatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	2017.12.31	2018. évi feloldás	2018. évi képzés	2018.12.31
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 554 427	-318 078	0	1 236 349
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 554 427	-318 078	0	1 236 349

2.2 Eredménykimutatáshoz kapcsolódó kiegészítések

2.2.1 ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE

Értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Útvonalirányítás	27 706 944	28 610 259	3%
Terminálirányítás	5 523 265	5 845 310	6%
Kosovó feletti irányítás	1 382 803	1 356 753	-2%
Egyéb értékesítés	260 587	400 488	54%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	222 646	83 602	-62%
Értékesítés nettó árbevétele	35 096 245	36 296 412	3%

A Társaság főtevékenysége a légiforgalmi irányítás, melyen belül három fő üzletága:

- Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása: Útvonalirányítás (En Route)
- Budapest/Liszt Ferenc Repülőtér Közelkörzeti és Terminálirányítása (TNC)
- Koszovói magaslégtér átrepülő forgalmának irányítása

A Társaság 2018. évi árbevételeinek több mint 98,7 %-a légiforgalmi díjakból származik 2018-ban 35.812.322 ezer forint, (2017-ben 34.613.012 ezer forint). A légiforgalmi díjbevételt egyrészt meghatározza a légiforgalom alakulása, és ehhez kapcsolódóan a szolgáltatási egységek alakulása, másrészt az elszámolási rendszer keretein belül kalkulált „finanszírozási egyenleg”.

Légiforgalom alakulása

Magyarország 2018. évi összforgalma abszolút rekordév, nemcsak éves összesítésben kimagasló a növekedés, de valamennyi hónap egyedileg is rekordot hozott. 2018 júliusában és augusztusában a magyar magas légtér forgalma először haladta meg a 90 000-es mozgásszámot. A HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt. 2018. évben 920 377 légi járművet irányított az ellenőrzött légtérben, mely 9,8%-os növekedést jelent a 2017. évhez képest.

Az átrepülő forgalom 2018-ban 805.907 mozgásszámmal 9,5% növekedést realizált az előző évhez képest. Az európai gazdasági fejlődés kedvező hatással volt Magyarország átrepülő forgalmára is. Az átrepülő forgalom dinamikáját továbbra is meghatározta, hogy 2014 júliusa óta az ukrainai események miatti légtérzárást elkerülő forgalom egy része a magyar magas légtér irányába terelődött. Az Ukrajnát elkerülő forgalom megjelenése forgalomemelkedést hozott. Továbbra is jelentős hányadot képvisel a magyar légtér forgalmában az öböl-térségből, illetve oda tartó légiforgalom, ami a bevételben még jelentősebb hányadot képvisel, mivel ezen légitársaságok jellemzően az átlagosnál nagyobb méretű gépeket üzemeltetnek. 2018-ban a törökországi forgalom vonatkozásában egyértelmű emelkedés volt tapasztalható a nyári folyamán, ami a nyugat-európai turisták bizalmának köszönhető. Összességében a nyári menetrendi időszakban a charter forgalom hozta a legnagyobb mértékű növekedést. A forgalomnövekedés motorja továbbra is a low cost légitársaságok térhódítása volt. Mind a Wizzair, mind pedig a Ryanair nagyszámban indított új járatokat a balkáni, illetve közép-kelet

európai térségből, és immár második éve a Wizzair – megelőzve a Turkish Airlines-t – üzemelteti a legtöbb járatot a magyar légtérben.

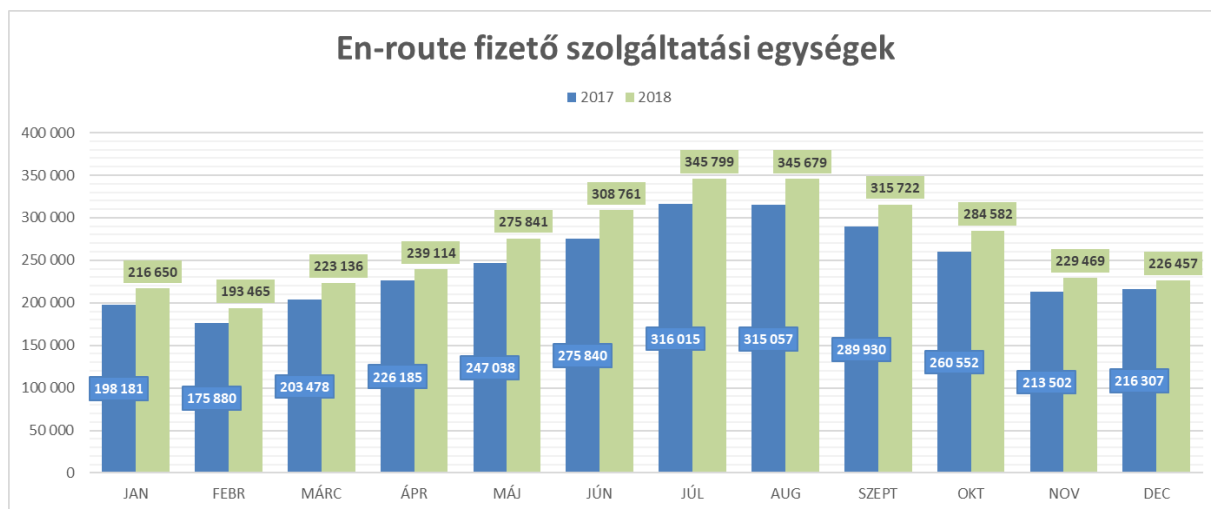
Az átrepülő forgalom erős dominanciája mellett Budapest Liszt Ferenc repülőtér forgalma 2018-ban közel 115 000 mozgásszám volt. A HungaroControl Zrt. által irányított budapesti érkező - induló forgalom 2018-ban az előző évhez képest 12%-os növekedést realizált. A légitársaságok újabb és újabb repülőtereket kapcsolnak be a Budapestre elérhető városok hálózatába és - köszönhetően a LOT lengyel légitársaságnak - ezek között ismét találhatunk tengerentúli célállomásokat is.

2014. április 3-tól a HungaroControl Zrt. irányítja a Koszovó feletti magaslégtérben (KFOR szektor) az átrepülő polgári légiforgalmat. A KFOR szektor forgalma a tőlünk délre megnyitott „free route” légtereknek köszönhetően is igen jelentősen megnőtt. Mozgásszámban megközelítette a 116 000-t, ez az előző évhez képest 21%-os növekedést jelent.

Szolgáltatási egységek alakulása

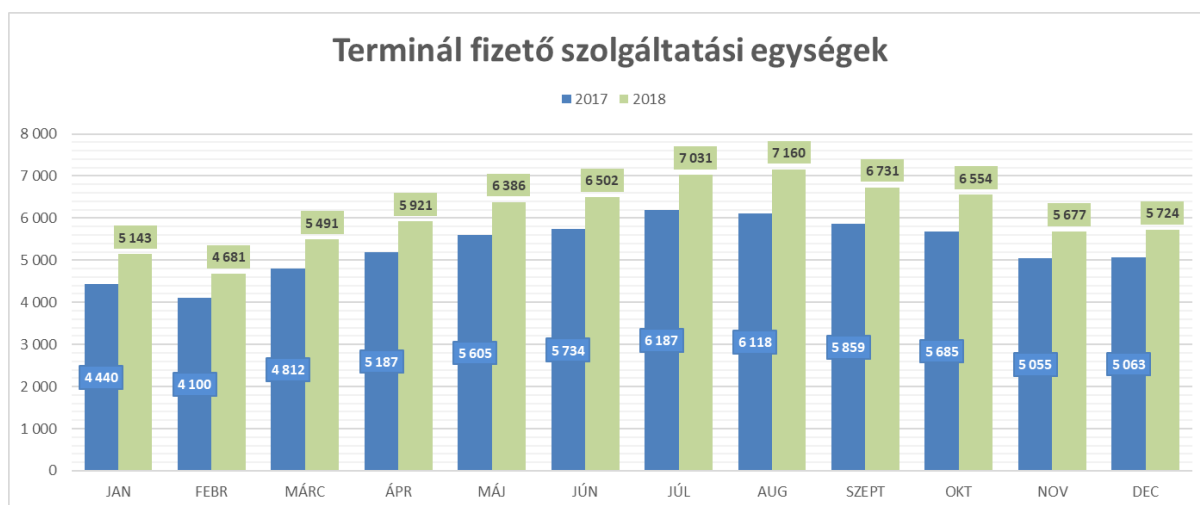
A HungaroControl Zrt. bevételeit (útvonaldíj, közelkörzeti díj) csak közvetetten alakítja a mozgásszám. A bevételeket közvetlenül alakító mutatószám, az úgynevezett szolgáltatási egység (service unit – SU). Értéke a terminál forgalomban a légi jármű súlyának, az átrepülő forgalomban pedig a jármű súlyának, illetve a belépési és kilépési pontok közötti főköri távolságnak a függvénye.

Átrepülő szolgáltatási egységek alakulása

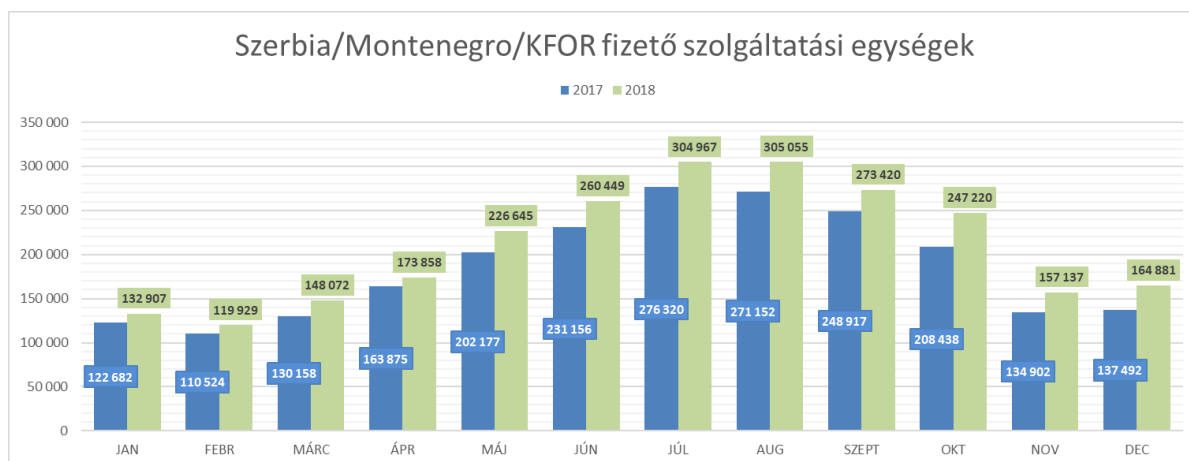
A 2018. évi en-route totál szolgáltatási egységek száma 3 236 517 volt, ez 8,9%-os növekedést jelent az előző évi értékhez képest. A bevétel alapját képező fizető szolgáltatási egységek száma pedig 3 207 404 volt, 9,1%-os növekedéssel. 2018-ban a szolgáltatási egységek növekedése egyrészt az ukrán légtérrel elkerülő többlet forgalomnak köszönhető, másrészt az Északnyugat - Délkelet irányú forgalom növekedésének, harmadrészt pedig a rendkívül dinamikus bővülő charter és fapados („low-cost”) forgalomnak.

Budapest le- és felszálló szolgáltatási egységek alakulása

2018. évben a terminál forgalomban a szolgáltatási egységszámok jelentősen növekedtek. A szolgáltatási egységek száma a mozgásszámnál nagyobb mértékben nőtt, köszönhetően az egyre nagyobb méretű repülőgépeknek. A totál szolgáltatási egységszám 73 261 egység volt 14,5%-os növekedéssel, a fizető szolgáltatási egységszám pedig 72 995 egység 14, %-os növekedéssel 2017-hoz képest. A növekedés legjelentősebb okozója a fapados légitársaságok még mindig növekvő budapesti forgalma, ezek közül meghatározó volt a Wizzair balkáni járatnyitásainak a hatása. Emellett a 2018-as növekedésben meghatározó jelentőséggel bírtak a LOT új észak-amerikai járatai.

Koszovói üzletág szolgáltatási egységek alakulása

A KFOR szektorban 2014. április 3. óta nyújt léginavigációs szolgáltatást a HungaroControl Zrt. A Koszovó feletti magas légtérben nyújtott szolgáltatás pénzügyi elszámolása a Szerbiával, illetve Montenegróval alkotott közös díjzóna alapján történik. Emiatt a koszovói üzletág esetében, a szolgáltatási egységszámok elemzése során a teljes díjzóna forgalmát kell vizsgálni. A teljes díjzóna fizető szolgáltatási egységben kifejezett forgalma minden hónapban növekedést mutatott, éves szinten 2 514 538, ami 12,4% növekedés a bázishoz képest. A növekedés oka a magyar légtérhez hasonlóan, részben a lezárt ukrán légtereket elkerülő forgalom, részben pedig a fapados és charter légitársaságok egyre növekvő forgalma.

Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre

A Társaság forintban számított árbevétele 2018-ban 3%-os növekedést mutat 2017-hez viszonyítva, a szolgáltatási egységek számának 9-14%-os növekedésének ellenére. Ennek oka, hogy az 1.2. pontban bemutatott elszámolási rendszerek alapján (átrepülő és terminál üzletágak: „teljesítmény rendszer”, koszovói üzletág: „teljes költségmegtérítési rendszer”) a Társaság tárgyévi költségei alapján finanszírozási egyenlegek keletkeznek, melyet felülfinanszírozás esetén a légtérfelhasználók számára vissza kell adni, alulfinanszírozás esetén pedig azt főszabály szerint a n+2. év egységdíjaiban érvényesít a Társaság.

2017 és 2018 években Útvonal (En route) és Terminál irányítás üzletágakban összességében árbevétel csökkentő felülfinanszírozási egyenlegek keletkeztek, melyek árbevétel csökkentő hatást jelentettek, a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kimutatva. A Koszovó feletti irányítási üzletág összességében alulfinanszírozott lett, egy évközi díjcsökkentés eredményeképpen. Az inflációs hatás, a forgalmi hatás, illetve a nem kontrollálható költségek felülfinanszírozási egyenlege mellett a korábbi évek felülfinanszírozási egyenlegének feloldása jelenik még meg árbevétel módosító tényezőként. Összességében 2018-ban az elszámolási egyenlegek képzése és feloldása hatására 4.064.166 ezer forintnyi árbevétel csökkentő hatás jelentkezett, míg 2017-ben az árbevétellel szemben elszámolt elszámolási egyenlegek összértéke 4.608.801 ezer forint értékű árbevétel csökkentő hatást jelentettek.

A 2018. évi költségalap elszámolások tekintetében a finanszírozási egyenlegek a következőképpen alakultak:

2018. évi Elszámolási egyenlegek

adatok eFt-ban

Megnevezés	2018.	Finanszírozási egyenleg jellege
2018. évi inflációs hatás	1 454 594	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi forgalmi hatás	8 505 565	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi nem kontrollálható költségek hatása	650 576	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2018. évi tény forgalom eredményeképp	-1 550 786	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2018. évi egyéb bevétel miatti korrekció	-285 521	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évi bónusz miatti korrekció	-29 354	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2018. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek	414 092	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek feloldás	-359 586	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek feloldás	-31 495	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2016. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb bevétel)	-5 306 990	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2016. évi egyenleg feloldás (egyéb)	441 988	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
ÚTVONAL - Elszámolás összevont egyenlege	3 903 083	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi inflációs hatás	305 313	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi forgalmi hatás	1 552 744	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2018. évi tény forgalom eredményeképp	-286 031	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2018. évben egyéb bevétel miatti korrekció	-73 231	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2018. évi nem kontrollálható költségek hatása	192 902	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-448 718	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2016. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb)	-817 321	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2016. évi egyenleg feloldás (egyéb előző évi egyenleg)	40 218	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
TERMINÁL irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	465 876	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2018. évi Koszovó feletti irányítás bevételi többlete	98 152	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2015. évi projektidőszaki költségekkel kapcsolatos egyenleg feloldása	71 827	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-32 337	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évi egyenleg feloldás	-123 238	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2016. évi egyenleg feloldás	-319 197	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
Koszovó feletti irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	-304 793	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2018. évi összesített elszámolási pozíció	4 064 166	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő

A „nem kontrollálható költségekből” származó elszámolási egyenleg kezelése alapvetően a következő: a 391/2013 EU rendelet rendelkezéseinek megfelelően - költségkockázatot nem viselő (nem kontrollálható) költségekből adódó elszámolási egyenlegek mind pozitív, mind pedig negatív eltérés esetén, a bizottsági jóváhagyást követően kerülhetnek kimutatásra a Társaság könyveiben, mint az értékesítés nettó árbevételét módosító tételek. A nem kontrollálható költségek hivatalos jelentési határideje tárgyévet követő év június 1-je, így a tárgyévi becslő összeg a mérlegkészítést követően válik véglegessé, illetve a Bizottság jóváhagyását követően megítélté. Amennyiben a Társaságnak elszámolási kötelezettsége keletkezne, azt a tárgyévben – a bizottsági jóváhagyást megelőzően – a céltartalékok között mutatja ki. 2018-ban 807.971 ezer forint, 2017-ben 1.452.719 ezer forint ilyen céltartalék képzés történt a **2.1.9. pont** alatt bemutatott „Egyéb céltartalékok” kimutatásának megfelelően.

Értékesítés nettó árbevételének megbontásai

A fő üzletágak (Útvonal irányítás, Terminálirányítás, Koszovói irányítás) árbevételét a légtérfelhasználók országa szerinti földrajzi megbontásban a **4.4. „Légiforgalmi irányítási Szolgáltatás Árbevétele Földrajzi megbontásban”** című mellékletben mutatjuk be.

A Társaság árbevételét Belföld és Export szerinti megbontásban a következő táblázatok tartalmazzák:

Belföldi értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Belföldi értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	3 157 501	3 456 238	9%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonal irányítás	1 683 114	1 841 810	9%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	1 397 065	1 535 563	10%
Koszovó feletti irányítás bevétele	77 322	78 865	2%
Belföldi egyéb szolgáltatás értékesítése	225 101	374 293	66%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	5 517	29 401	433%
Egyéb belföldi szolgáltatás	219 584	344 892	57%
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	3 382 602	3 830 531	13%

A mellékletekben csatolt **4.4.** táblázatban látszik, hogy a teljes légiforgalmi irányításból származó árbevételből útvonal irányítási üzletágban 6%, terminálirányítási üzletágban 26%, koszovói irányítás üzletágban 6% belföldi vevőktől, azaz magyarországi székhelyű légitársaságoktól származik.

Export értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Export értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	31 455 511	32 356 084	3%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonal irányítás	26 309 879	26 768 449	2%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	3 840 151	4 309 747	12%
Koszovó feletti irányítás bevétele	1 305 481	1 277 888	-2%
Egyéb export értékesítés	258 132	109 797	-57%
Egyéb export tevékenység	46 521	52 685	13%
Szimulációs és projekt tanácsadói szolgáltatások	211 611	57 112	-73%
Export értékesítés nettó árbevétele	31 713 643	32 465 881	2%

Útvonalirányítási üzletágban a bevételek 94%-a külföldi légtérfelhasználóktól származik, míg a Terminálirányítási üzletág bevételeinek 74%-a, a Koszovói irányítás bevételeinek pedig 94%-a származik külföldi vevőktől.

2.2.2 EGYÉB BEVÉTELEK

Egyéb bevételek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Várható kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása	1 972 872	2 768 899	40%
Hitelező által elengedett kötelezettség	318 900	313 782	-2%
Felmentett repülések költségtérítése	336 801	288 486	-14%
TEN-T EERP támogatás feloldása	173 918	149 270	-14%
Egyéb elszámolt tételek	12 471	76 328	512%
Kohéziós Alapból kapott támogatás feloldása	75 495	74 873	-1%
TEN-T CPDLC támogatás feloldása	55 585	55 585	0%
Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítések	18 624	44 598	139%
CEF ACDM támogatás feloldása	35 278	35 278	0%
Költségek ellentételezésére kapott támogatás	69 591	26 301	-62%
Költségek, ráfordítások ellentételezésére kapott bevételek	6 325	12 226	93%
Egyéb bevétel	8 521	10 854	27%
Utólag kapott engedmény	42 413	5 254	-88%
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevételei	740	3 382	357%
Biztosító által visszaigazolt kártérítés összege	0	2 027	-
Követelések visszaírt értékvesztése	25 384	1 015	-96%
Egyéb bevételek	3 152 918	3 868 158	23%

Az egyéb bevételek között jelenik meg a céltartalékok tárgyévi feloldása. A 2.1.9. pontban, a „Céltartalékok” részben bemutatottak szerint a következő jogcímeken történt 2017-ben és 2018-ban a céltartalékok feloldása:

- Az egyéb bevételek között a hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék a juttatások kifizetése, munkavállalók kilépése, illetve az új életpálya modell életbe lépésekor megállapított „Induló összegek” kifizetése miatt került feloldásra 2017-ben összesen 843.987 ezer forint, 2018-ban pedig 557.461 ezer forint értékben.
- Egyéb céltartalékok tekintetében 2017-ben összesen 1.104.080 ezer forint, 2018-ban 2.211.438 ezer forint értékű, korábban megképzett céltartalék került feloldásra, melyből a „nem kontrollálható költségek” kapcsán az elszámolási egyenlegben történő érvényesítés miatt 2017-ben 732.616 ezer forint, 2018-ban pedig 1.452.719 ezer forint értékű céltartalék került feloldásra.

Egyéb bevételek között kerülnek elszámolásra a 2.1.7 pontban az Aktív időbeli elhatárolások alatt bemutatott „Felmentett repülések” költségeinek a Magyar Állammal szemben elszámolt összegei, melyek: 2017-ben 336.801 ezer forint, 2018-ban pedig 288.486 ezer forint értékben merültek fel.

Az elhatárolt támogatási bevételek 2017. évi, összesen 340.276 ezer forint, 2018. évi, összesen 315.006 ezer forint értékű feloldása a támogatott eszközök értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása. A következő sorokon jelentkezik beruházásra kapott támogatási bevétel feloldás:

- A TEN-T EERP projektre, illetve a Kohéziós Alapból finanszírozott radar felújítási projektekre kapott támogatások a korábbi években kapott támogatások voltak.

- A TEN-T CPDLC támogatás pénzügyi lezárására 2016 júniusában került sor, így 2016-ban megkezdődött a támogatás bevételeként történő elszámolása.
- A 2017-ben lezárult ACDM beruházásra 154.971 forint értékű támogatás kapott a Társaság a CEF (Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) keretében, melynek feloldása 2017-ben kezdődött meg.

Az egyéb bevételek között jelenik meg az az „elengedett kötelezettség” a **2.1.10.** pontban bemutatott, a Társaságnak a vagyonkezelésből eredő visszapótlási kötelezettségének a megszűnése miatt elszámolt bevétel. A „Hitelező által elengedett kötelezettséggént” 2017-ben 318.900 ezer forint, 2018-ban pedig 313.782 ezer forint volt.

A Társaság 2017-ben és 2018-ban jelentősebb egyéb bevételeket realizált még a következő jogcímenek:

- költségek ellentételezésére kapott támogatás 2017-ben 69.591 ezer forint, 2018-ban 26.301 forint, mely az adott üzleti években lezárult olyan európai uniós támogatások bevétele, melyek nem beruházási tevékenységhez kapcsolódtak (részletesen a **3.4.** pontban);
- utólag kapott engedmény 2017-ben 42.413 ezer forint, 2018-ban 5.254 ezer forint, mely a Társaság közös vezetésű vállalatától a 2018. és 2017. évi tervet meghaladó oktatási szolgáltatási megrendelésnek köszönhetően kapott mennyiségi árengedmény.

2.2.3 ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Anyagjellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Anyagköltség	417 545	377 017	-10%
Igénybe vett szolgáltatások értéke	6 711 648	6 964 145	4%
Egyéb szolgáltatások értéke	2 898 731	2 935 752	1%
Eladott áruk beszerzési értéke	152 237	250 563	65%
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	6 222	29 308	371%
Anyagjellegű ráfordítások	10 186 383	10 556 785	4%

Az anyagjellegű ráfordítások összértéke 4%-kal nőtt, az alábbiakban részletezettek szerint:

Anyagköltség

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Villamos energia díja	226 983	242 543	7%
Üzemanyag költség	24 077	23 493	-2%
Légiforgalmi irányítási -berendezések karbantartási anyagköltsége	31 792	22 431	-29%
Gázfogyasztás anyagköltsége	19 952	21 711	9%
Számítástechnikai anyagok	76 243	19 207	-75%
Egyéb berendezések karbantartási anyagköltség	4 497	17 338	286%
Nyomtatvány irodaszer	11 952	9 818	-18%
Fűtőanyagok költsége (szén, gázolaj, pb gáz...)	8 599	8 084	-6%
Egyéb anyagok	3 600	3 785	5%
Vízdíjak	3 238	3 318	2%
Gyógyszer, vegyszer	1 333	2 200	65%
Elektronikus adathordozón vásárolt dokumentumok, szakkönyv folyóirat	405	1 074	165%
Tisztítószer	1 307	725	-45%
Épület karbantartási anyagköltség	1 268	662	-48%
Munkaruha	2 299	628	-73%
Anyagköltség	417 545	377 017	-10%

A Társaság anyagköltségei összességében 10%-kal csökkentek, amelyet elsősorban a légiforgalmi irányítási berendezések karbantartási anyagköltségének csökkenése, illetve a felhasznált számítástechnikai anyagok értékének 57 millió forintos csökkenése okozott. A légiforgalmi irányítási berendezések karbantartási költségei között 2017-ben megjelent a távolkörzeti radarok időszakos karbantartásához felhasznált anyagok költsége 19 millió forint értékben, míg 2018-ban ilyen méretű karbantartásra nem került sor. A felhasznált számítástechnikai anyagok értéke pedig 57 millió forinttal csökkent, mivel a 2017-ben felmerülő, hálózatüzemeltetési karbantartásokhoz hasonló méretű karbantartásra 2018-ban nem került sor. Ellentétes irányú változást jelentett, hogy 7%-kal emelkedett a felhasznált villamosenergia költsége, alapvetően egységdíj növekedés miatt, illetve az egyéb berendezések karbantartási anyagköltsége 13 millió forinttal magasabb 2018-ban, melyből 10 millió forint növekedést a székhely irodai épületébe szükségessé vált szünetmentes akkumulátorok cseréje okozott.

Az igénybe vett szolgáltatások értéke összességében 4%-kal nőtt. Az egyes tételek változását az alábbiakban mutatjuk be:

Igénybe vett szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Ingtatlanok vagyongazdálkodási díjai	1 585 746	1 630 479	3%
Szoftver éves rendszeres és alkalmi frissítés, karbantartás, követés	656 386	755 253	15%
Belföldi képzés, továbbképzés költségei	719 627	751 351	4%
On-line szolgáltatás, adatátvitel	493 796	526 666	7%
Meteorológiai szolgáltatás költségei	461 291	473 069	3%
Javítás, karbantartás	419 631	430 056	2%
Szakértői, pályázati díj, üzleti tanácsadás	439 923	387 788	-12%
Hirdetés, reklám, marketing költségek	459 183	377 646	-18%
Munka- Tűz és Vagyonvédelmi, valamint őrző-védő szolgáltatás	382 376	317 232	-17%
Külföldi utazás kiküldetés	266 579	289 175	8%
Ingtatlanok, bérleti díjai, kölcsönzési díjai	167 932	208 225	24%
Kutatás és kísérleti fejlesztés költségei	78 300	200 625	156%
Egyéb igénybe vett szolgáltatások	125 222	147 127	17%
Tárgyi eszközök bérleti díjai, kölcsönzési díjai	92 642	141 501	53%
Szennyvíz-, hulladékkezelés, takarítás	106 392	105 838	-1%
Különböző ki nem emelt egyéb igénybe vett nem anyagjellegű szolgáltatások	126 374	69 723	-45%
Külföldi szakmai és nyelvi képzés, továbbképzés költségei	30 777	51 154	66%
Nem tárgyi eszközt érintő kölcsönzési díjak	25 464	24 257	-5%
Mobiltelefon költség	22 789	23 367	3%
Könyvvizsgálat díja	9 300	12 800	38%
Ügyvéd, közjegyző, jogi szolgáltatás díja, perköltség	11 002	10 387	-6%
Vezetékes telefonköltség	10 270	8 413	-18%
Postaköltség, futár szolgáltatás,	2 803	4 195	50%
Távfűtés díja	3 994	3 999	0%
Teherszállítás-rakodás, fuvarozás, raktározás költségei	5 350	3 988	-25%
Hírlap-, folyóirat-, elektronikus adathordozón vásárolt dokumentum előfizetés	3 987	3 789	-5%
Belföldi utazás kiküldetés	2 823	3 598	27%
Parkolási díjak	935	1 273	36%
Ügyviteli szolgáltatás, tanácsadás díjai, gazdasági jutalékok	754	1 171	55%
Igénybe vett szolgáltatások	6 711 648	6 964 145	4%

Az MNV Zrt.-nek fizetendő vagyongazdálkodási díj az előző évhez képest 3%-os növekedést mutat, melynek alapvető oka, hogy 2017-ben elvégzett és vagyongazdálkodásba átadott beruházások után 2018-ban már díjfizetési kötelezettség keletkezett.

Szoftver éves karbantartás, követési szolgáltatások 15%-os növekedését az okozta, hogy:

- 2018-ban történt meg a Liszt Ferenc repülőtérén üzemelő TAR-2 radar szoftver konszolidációja, melynek célja az volt, hogy a TAR-2 radar szoftverét összhangba hozzák a TAR-1 radar szoftverével, növelve ezzel az üzemeltetés biztonságát,

csökkentve az inkonzisztenciákat. Ennek 2018-ban 34 millió forint volt a költsége, ami 2017-ben még nem jelentkezett.

- 2017. végén került megkötésre az „ODS toolbox” karbantartási szerződés az ANS III irányító épületben lévő eszközökre, ami 2018-ban 27 millió forint értékű növekedést jelentett.
- 2018-ban a MATIAS rendszeren elvégzett nagyobb, karbantartás jellegű javítások értéke 24 millió forinttal volt magasabb, mint 2017-ben.
- 2017-hez képest 12 millió forinttal több támogatási költség merült fel a távoli torony (rTWR) contingency technológiához kapcsolódó kamerarendszer támogatására, mivel a 2017-ben lejáró gyártói garanciát követően 2018-ban már teljes évben a merültek fel a szoftverkövetési díjak.

A Belföldi képzés, továbbképzés költségei sor 2017-ben 719.627 ezer forint, 2018-ban 751.351 ezer forint, mely túlnyomó részben a légiforgalmi irányítók képzésének díja (2017-ben 632.269 ezer forint, 2018-ban 628.882 ezer forint), amely értéke azonos szinten mozgott a két üzleti évben. Az egyéb belföldi képzési költségek 36 millió forintos növekedését az okozta, hogy 2018-ban több új képzési forma indult be, mint pl. a támogató területek MBA programja 7 millió forinttal, az innováció ösztönző és hatékonyságnövelő tréningek 8 millió forinttal, valamint a műszaki rendszereket fejlesztő és üzemeltető szakemberek által csak 2018-ban igénybe vett időszakos kötelező képzések értéke 21 millió forinttal haladta meg az előző évit.

Az on-line szolgáltatások, adatátviteli szolgáltatások értékének 7%-os növekedésének fő oka, hogy a vidéki navigációs és radarállomások távüzemeltetése 2018-ban indult meg, az ehhez igénybe vett optikai bérelt vonali szolgáltatás 2018-ban 28 millió forinttal magasabb összegben jelent meg, mint az azt megelőző évben, valamint a koszovói irányításhoz bérelt új vészhelyzeti frekvenciák költsége további 10 millió forinttal emelte az igénybe vett adatátviteli szolgáltatások költségét.

A meteorológiai szolgáltatások költségeinek 3%-os növekedését az OMSZ-szel a magyar légtérhez kapcsolódó meteorológiai adatszolgáltatás havi díjának emelkedése okozta.

A Hirdetés, reklám, marketing költségek 18%-os csökkenésének oka, hogy 2017-ben a Társaság intenzív marketing és reklám tevékenységet folytatott, míg 2018-ban a média és egyéb kommunikációs ráfordítások értéke jelentősen alacsonyabb volt.

A munka-, tűz-, vagyonvédelem és őrző-védő szolgáltatás költségei 2018-ban 17%-os csökkenést mutatnak, amelynek alapvető oka, hogy 2018 februárjában elindult a vidéki radarok távüzemeltetése, így feleslegessé vált a vidéki radarállomásokon korábban igénybe vett „élőerős” őrzés, így az őrzés-védelem kapcsán 65 millió forinttal kevesebb költség merült fel 2018-ban, mint 2017-ben.

A bérleti díjak növekedtek, mind az ingatlanok, mind az egyéb eszközök bérletének tekintetében.

Az ingatlanok bérleti díjainak 24%-os növekedésének fő oka, hogy 2018-ban a BA Zrt-től 10 millió forinttal magasabb értéken bérlünk földterületeket az AWOS meteorológiai rendszer cseréjéhez kapcsolódóan; valamint a távoli torony (rTWR) üzemeltetéséhez bérelt infrastruktúrát 2017-ben nem a teljes évre, míg 2018-ban már a teljes évben volt szükséges bérelni.

A tárgyi eszközök bérleti díjainak 53%-os növekedését az okozta, hogy a társaság által használt gépjármű flotta bérelésének és kezelésének költségei 2018-ban 30 millió forinttal növekedtek, mivel 2018-ban megtörténtek a futásteljesítményt elért járművek cseréi, s az új járművek bérleti díja magasabb, mint a kifutó régi gépjárműveké.

Kutatás-fejlesztés költségeként 2018-ban 122 millió forinttal magasabb összeg került elszámolásra, mint 2017-ben. Ennek oka, hogy 2018-ban kezdődött meg egy ú.n. „Matias Tool” eszköz kísérleti fejlesztése, aminek célja egy olyan eszköz kialakítása, ami feltérképezi az egyes rendszer fejlesztések már meglévő rendszerelemekre gyakorolt hatását még az élesítés előtt. A Társaság számviteli politikája alapján a tárgyévi kísérleti fejlesztések értékét költségként számolta el 2018-ban.

Egyéb szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Eurocontrol hozzájárulás	1 245 659	1 347 040	8%
Hatósági díjak	611 780	609 395	0%
Felelősségbiztosítások	955 576	854 473	-11%
Bankköltségek	39 654	38 307	-3%
Vagyonbiztosítások	19 486	21 931	13%
Egyéb nemzetközi tagdíjak	19 652	30 222	54%
Kamarai, egyéb szakmai szervezeteknek, jogi személyeknek fizetett díj	6 026	33 688	459%
Igazgatási-szolgáltatási, közbeszerzési díjak	491	415	-15%
Egyéb hatósági díjak	61	60	-2%
Illetékek	346	221	-36%
Egyéb szolgáltatások	2 898 731	2 935 752	1%

Az Egyéb szolgáltatások értéke a két év során összességében azonos szinten maradt. Ehhez hozzájárult a légiforgalmi felelősségbiztosítás értékének 11%-os csökkenése, illetve az Eurocontrolnak fizetendő tagdíj 8%-os növekedése.

Az Eurocontrol tagdíj 101 millió forinttal volt magasabb 2018-ban az előző évinél. A díj mértéke függ a felosztandó ECTL összköltségtől, az adott országra jutó felosztási kulcstól és az árfolyamtól. 2017-ről 2018-ra mindhárom tényező emelkedett, növelve a fizetendő díjat.

A felelősségbiztosítási költség csökkenésének oka, hogy a 2018 áprilisától induló légiforgalmi felelősség-biztosítást az előző évinél kedvezőbb áron tudta megkötni a Társaság, ezért 2018-ban 102 millió forinttal kevesebb összeget kellett erre fordítani.

A vagyonbiztosítások értéknövekedésének oka a biztosított vagyonérték növekedése.

A beszerzésekből az importbeszerzések értékét (termék- és szolgáltatás-beszerzések) földrajzi megbontásban a **4.5. számú mellékletben** mutatjuk be részletesen.

2.2.4 SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Személyi jellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Bérköltség	12 613 204	13 067 181	3,6%
Személyi jellegű egyéb költségek	1 115 895	1 124 696	0,8%
Bérráfordítások	3 126 237	2 925 832	-6,4%
Személyi jellegű ráfordítások	16 855 336	17 117 709	1,6%

A 2018. évi személyi jellegű ráfordítások 1,6%-os növekedést mutatnak a 2017. évhez képest, melynek fő oka a bérköltség emelkedése. A személyi jellegű ráfordítások típusai a következők szerint változtak:

A bérköltség 3,6%-os, 454 millió forintos növekedése több ellentétes irányú hatás eredője:

- 550 millió forint növekedést okozott a 2018. évre megkötött bérmegállapodásokban meghatározott béremelések végrehajtása.
- 81 millió forint növekedést okozott a nyugdíjba vonulók létszámának és munkáltatói felmondások számának növekedése, melyek 2018. elején a távolkörzeti radarállomások távüzemeltetésének bevezetéséhez köthetők.
- További 162 millió forint növekedést okozott a túlórák és a készenlét idők növekedése, amelyet túlnyomó részt a légiforgalmi irányítók munkaidőkeretének üzleti évre történő átállítása miatt keletkező kereten felüli munkavégzés kifizetése okozott.
- 339 millió forint csökkenést okoztak a 2017-ben egyszeri alkalommal nyújtott juttatások, melyek 2018-ban már nem merültek fel (2017-ben szakszervezeti megállapodások alapján egyszeri kiegészítő juttatás 66 millió forint értékben, valamint az életpálya-modell induló befizetéseinek utolsó részlete 273 millió forint értékben).

A személyi jellegű egyéb költségek minimálisan, 1%-kal növekedtek a béren kívüli juttatásokat és költségtérítéseket igénybe vevők létszámának növekedése miatt.

A bérráfordítások 6,4%-os csökkenését a szociális hozzájárulási adó 2,5 százalékpontos csökkenése, valamint a járulékalap növekedése magyarázza.

A Társaság 2018. évi záró létszáma 757 fő, míg 2017. évi záró létszáma 743 fő volt. 2018-ban az átlagos statisztikai létszám 721,66 fő. A személyi jellegű ráfordításokhoz kapcsolódóan a Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetése a 3.3. pontban kerülnek bemutatásra.

2.2.5 EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK

Egyéb ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Céltartalék képzése	2 913 153	2 980 790	2%
Költségvetéssel és önkormányzattal elszámolt adók, illetékek (iparűzési adó, ingatlanadó, gépjármű adó innovációs járulék)	930 850	944 775	1%
Követelések elszámolt értékvesztése	261 388	189 392	-28%
Költségek fedezetére adott támogatások	740 080	895 679	21%
Behajthatatlan követelések leírt értéke	15	0	-100%
Terven felüli értékcsökkenési leírás	6 307	119 957	1802%
Különféle egyéb ráfordítások	5 996	27 274	355%
Véglegesen nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök	240 785	375 550	56%
Egyéb ráfordítások	5 098 574	5 533 417	9%

Az egyéb ráfordítások 2018. évi összértéke 9 %-os növekedést mutat az előző évhez képest, melynek okai a következők:

A 2018. év végén a céltartalék-képzés mértéke 68 millió forinttal volt magasabb, mint a 2017. évi képzés. A 2018. évben megképzett céltartalékok részletesen a **2.1.9.** pontban kerülnek bemutatásra. A céltartalék képzés jogcímei közül a következő kategóriákban volt jelentős a növekedés:

- A céltartalék képzés a hosszútávú munkavállalói juttatásokra 457 millió forinttal volt magasabb, mint a 2017. évi képzés, mely elsősorban **2.1.9.** pont h) alpontjában bemutatott „megtartó juttatás” fedezetére képzett céltartalék megjelenésének köszönhető.
- Egyéb céltartalékok képzése 393 millió forinttal marad el a 2017. évi képzéstől:
 - ezen belül a „nem kontrollálható költségek” fedezetére, azaz a költségkockázatot nem viselő költségekből adódó olyan negatív elszámolási egyenlegek fedezetére, melyek csak az Európai Bizottság jóváhagyását követően válnak megítéltté, a Társaság 644 millió forinttal kevesebb céltartalékot képzett 2018-ban, mivel a 2018. évi Bizottsági visszajelzés és a Nemzeti Közlekedési Hatósággal történt egyeztetés következtében módosult az ezen költségek fedezetére képzendő céltartalék összege. (A „nem kontrollálható költségek” miatt keletkező elszámolási egyenlegeket a **2.2.1** pont alatt mutatjuk be.)
 - az egyéb céltartalékok növekedését jelentette, s új tételként került kimutatásra 2018 végén a 2014-2019. időszakra érvényes teljesítménytervben meghatározott késési célértéktől való eltérés miatt fizetendő büntetés összegére képzett céltartalék 147 millió forint értékben.

Követelésekre képzett értékvesztés

A követelésekre képzett értékvesztés 2017-hez képest 72 millió forinttal növekedett, mely különbség fő okozója a 2017 végén bekövetkező légitársasági csódhullám volt, mely indokolta a 2017-es magas értékvesztési összeget. Ezzel szemben 2018-ban kevesebb új kétesnek minősített követelése keletkezett a Társaságnak.

Költségek fedezetére adott támogatások

A költségek fedezetére adott támogatások értéke 155 millió forintos növekedést mutat, a következő hatások eredményeként:

- A 2018. évi kutatás-mentési költségek fedezetére kifizetett támogatás összege 264 millió forinttal növekedett: 2018-ban 637 millió forint, 2017-ben 373 millió forint, került kifizetésre. 2017-ben az egyéb céltartalékok között került bemutatásra a 4. negyedévi 124 millió forintos összeg, melynek kifizetése 2018. év elejére tolódott.
- A költségek fedezetére adott támogatások összegében jelenik meg meg a léginavigációs szolgáltatásnyújtással kapcsolatos költségek fedezetére kifizetett közigazgatási költségterítés 2017-ben 366 millió forint értékben, 2018-ban pedig 253 millió forint értékben (a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium/Innovációs és Technológiai Minisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére), mely összeg 113 millió forinttal csökkent.

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Iparüzési adó	776 586	789 692	2%
Innovációs Járulék	117 387	119 113	1%
Egyéb központi és helyi adók	36 877	35 970	-2%
A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók	930 850	944 775	1%

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók értéke 1%-kal növekedett, az adóalap (kiszámlázott árbevétel) növekedésének köszönhetően. Egyéb központi adók és helyi adók között az építményadó, a gépjármű adó kivetett összege, valamint a környezetterhelési díj jelenik meg, mely kis mértékben csökkent a környezetterhelési díj összegében történő csökkenés miatt.

Véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök

- A véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök között azon támogatások kerülnek elszámolásra, amelyeket elszámolási kötelezettség nélkül, tehát nem a költségek-ráfordítások ellentételezésére nyújt a HungaroControl Zrt. Ezeket a támogatásokat a Társaság Társadalmi Felelősségvállalás Programjának keretében, a vállalati CSR stratégiával összhangban, illetve tulajdonossal történő egyeztetés, és NKOH engedély alapján nyújtja. 2018-ban a Társaság 56%-kal több támogatást nyújtott, mint az előző évben. Sem 2018-ban, sem 2017-ben nem volt olyan ráfordítás, amelyet a Társaság kivételes nagyságúnak vagy előfordulásúnak ítélt volna meg.

2.2.6 PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE

Pénzügyi műveletek eredménye

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás %
Pénzügyi műveletek bevételei	1 181 806	1 224 570	4%
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	684 019	463 400	-32%
Befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége	224 375	555 667	148%
Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	273 412	205 503	-25%
Pénzügyi műveletek ráfordításai	1 025 800	1 313 191	28%
Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	1 025 800	1 313 191	28%
Pénzügyi műveletek eredménye	156 006	-88 621	-157%

A Társaság 2018-ban elért pénzügyi eredménye 245 millió forint csökkenést mutat az előző évi pénzügyi eredményhez képest. Ennek összetevői a **pénzügyi befektetéseken realizált hozamok** csökkenése, valamint a devizás tételeken és a devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött származékos ügyleteken keletkező **árfolyam különbözete** növekedése.

Befektetések hozama

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év	Tárgyév	Változás
	2017	2018	
Kamatkozó Állampapírok hozama	205 608	157 251	-24%
Kamatkozó Állampapírok kamata	896 978	1 007 303	12%
Kamatkozó Állampapírok beszerzési árfolyam különbözete	-691 370	-850 052	23%
Egyéb befektetések hozama (DKJ, Bankbetét)	11 416	11 764	3%
Befektetések hozama	217 024	169 015	-22%

A pénzeszközök befektetéséből származó hozam a pénzügyi műveletek bevételei közt megjelenő, névérték alapján kapott kamatbevételek, valamint a pénzügyi műveletek ráfordításai között könyvelt, az értékpapírok beszerzési árában a névértékhez képest megfizetett árfolyam különbözet különbsége. A befektetések nettó hozama, 2017-ben 217.024 ezer forint volt, míg 2018-ban 169.015 ezer forint, a hozamok összértéke 22%-kal csökkent.

A csökkenés mértékét két tényező magyarázza: egyrészt a befektetéseken elért hozamok – a piaci kamatszinttel összhangban – 34%-kal csökkentek (2018-ban realizált átlagos hozam 0,56% volt, szemben a 2017-ben realizált 0,85% átlagos hozammal). A piaci hozamszintek csökkenését ellensúlyozza az átlagos lekötött pénzeszköz állomány 19%-os növekedése, a 2017-es 24.697 millió forintról 29.461 millió forintra.

Árfolyamkülönbségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Változás
Realizált árfolyamkülönbségek (+ nyereség / - veszteség)	-27 757	-52 915	91%
Devizás tételek évvégi nem realizált árfolyamkülönbsége	-16 808	-37 526	123%
Fedezeti ügyletek árfolyamkülönbségei (+ nyereség/ - veszteség)	-16 453	-167 195	916%
Befektetések hozama	-61 018	-257 636	322%

A pénzügyi műveletek egyéb bevételei és ráfordításai az értékpapírok elhatárolt árfolyamkülönbségén (2018-ban 850.052 ezer forint, 2017-ben 691.370 ezer forint, részletesen a fenti „Befektetések hozama” táblában bemutatva) túl a devizás eszközökön és forrásokon keletkezett realizált és nem realizált árfolyam-különbségeket tartalmazzák, valamint itt jelenik meg devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött határidős deviza adásvételi ügyletek eredménye is. Az árfolyamkülönbségek értéke a devizák piaci árfolyamainak mozgásától függ. A Társaság a jelentős devizás árfolyamkitettségeit árfolyamkockázat fedezeti ügyletekkel fedezi.

Tárgyévben a Társaságnak 167 millió forint árfolyamvesztesége származott a deviza-árfolyam kockázat kezelése céljából megkötött fedezeti ügyletek eredményeként, mely a lezárt, főtevékenységből származó árbevétel fedezeti ügyletek 195 millió forintos árfolyamveszteségéből, a lezárt egyéb származékos ügyletek 27 millió forintos

árfolyamnyereségéből, és a fordulónapon nyitott származékos ügyletek 271 ezer forintos eredményhatásából ered.

Az árfolyamkockázat fedezeti ügyletek 2018. évi eredményhatása a következő táblákban került részletezésre:

2018-ban lezárt származékos ügyletek - Eurocontrolltól származó bevételek fedezésére - határidős EUR eladás

Megnevezés	Lejárat	Ügyletérték devizában (EUR)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cash-flowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
2017. novemberi árbevétel fedezése	2018. január	8 269 836	310,09	2 564 421	0	-7 073
2017. decemberi árbevétel fedezése	2018. február	8 289 343	311,85	2 585 005	0	15 011
2018. januári árbevétel fedezése	2018. március	7 715 795	313,04	2 415 314	0	18 040
2018. februári árbevétel fedezése	2018. április	7 022 436	309,26	2 171 733	0	-36 049
2018. márciusi árbevétel fedezése	2018. május	8 040 875	311,82	2 507 284	0	-2 848
2018. áprilisi árbevétel fedezése	2018. június	8 782 204	312,28	2 742 525	0	3 700
2018. májusi árbevétel fedezése	2018. július	9 816 556	311,86	3 061 382	0	-67 843
2018. júniusi árbevétel fedezése	2018. augusztus	10 629 638	317,75	3 377 605	0	-116 837
2018. júliusi árbevétel fedezése	2018. szeptember	11 629 136	322,97	3 755 831	0	19 783
2018. augusztusi árbevétel fedezése	2018. október	11 777 119	324,85	3 825 812	0	-18 460
2018. szeptemberi árbevétel fedezése	2018. november	10 842 331	323,32	3 505 562	0	-4 836
2018. októberi árbevétel fedezése	2018. december	9 769 668	324,92	3 174 319	0	2 575
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek		112 584 937		35 686 793	0	-194 837

2018-ban lezárt egyéb származékos ügyletek - határidős deviza vétel vagy eladás

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában (Mevett +/ Eladott -)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cashflowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
Egyéb árbevétel fedezése	EUR	0	-	0	0	0
Szállítói fedezések	EUR	10 594 723	320,48	3 395 442	0	29 385
Szállítói fedezések	USD	1 830 000	285,84	523 086	0	-2 015
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek				3 918 528	0	27 370

A főtevékenységből befolyó eurós díjbevételeken keletkező árfolyamkockázatot a Társaság határidős cashflow fedezeti ügyletekkel kezeli (részletesen bemutatva a 3.1.1. pontban). A megkötött fedezeti ügyletek biztosítják, hogy forintban az eredetileg tervezett árbevételt tudja realizálni a Társaság. Az év során befolyó és fedezeti ügyletekkel fedezett árbevételen realizált árfolyamveszteség 2018-ban 195 millió forint volt. Ezzel szemben áll, hogy az árfolyam-elmozdulások miatt az éves forintban kifejezett árbevétel 280 millió forinttal alakult magasabban az eltérő díjszámítási és kiszámlázási árfolyamok következtében, így a realizálódott árfolyamveszteség 195 millió forintos értéke, illetve az árbevételként kiszámlázott összegben jelentkező 280 milliós forint értékű többlet 85 millió forint pozitív egyenleget mutat.

2.2.7 TÁRSASÁGI ADÓ

A 2018. év eredménye után keletkező Társasági Adó fizetési kötelezettséget a következő táblázat mutatja be.

A 2018. évi társasági adó megállapítása:

adatok ezer Ft-ban

Adózás előtti eredmény:	2 263 751
Társasági adóalapot növelő tételek	12 003 971
Társasági adóalapot csökkentő tételek	6 547 065
2018. adóév egészére megállapított adóalap	7 720 657
Számított adó	694 859
Adókedvezmény	13 799
Adófizetési kötelezettség:	681 060
<i>Adóalapra számított adókulcs</i>	<i>8,82%</i>
Effektív adókulcs	30,09%

A **Társasági adóalap módosító tételei** a mellékletek között a **4.6. táblázatban** kerülnek bemutatásra.

Adókedvezmény

A Társaság 2018. évben 45.998 ezer forint összegű Tao. tv. 22/E. §. szerinti energiahatékonysági célokat szolgáló eszközberuházást valósított meg, mely után 13.799 ezer forint összegű adókedvezményt vesz igénybe.

2.3 Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet értékelése

Társasági vagyonstruktúra változásának bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Megoszlás % 2017	Megoszlás % 2018	Változás %
Befektetett eszközök	40 431 460	42 493 576	60,82%	58,86%	5%
Forgóeszközök	22 287 535	24 376 019	33,53%	33,77%	9%
Aktív időbeli elhatárolások	3 754 822	5 317 320	5,65%	7,37%	42%
Eszközök összesen	66 473 817	72 186 915	100%	100%	9%

A Társaság vagyoni helyzete stabil, mérlegfőösszege a két időszak között 9%-kal növekedett.

Források szerkezetének bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2017	Tárgyév 2018	Megoszlás % 2017	Megoszlás % 2018	Változás %
Saját tőke	33 052 555	33 736 245	49,72%	46,74%	2%
Céltartalékok	5 191 255	5 403 146	7,81%	7,48%	4%
Kötelezettségek	8 724 797	7 774 320	13,13%	10,77%	-11%
Passzív időbeli elhatárolások	19 505 210	25 273 204	29,34%	35,01%	30%
Források összesen	66 473 817	72 186 915	100%	100%	9%

A Társaság saját tőkéje a 2018. évi 1.583 millió forint értékű adózott eredmény bekerülésének, valamint a 2017. évre jóváhagyott 1.000 millió forint osztalék kifizetésének eredményeképp 2%-kal növekedett, így a források között 2018. december 31-én a saját tőke aránya 46,74%. A céltartalékok értékének 4%-os növekedése mellett forrásszerkezeten belüli arányuk közel 0,33 százalékponttal, a kötelezettségek aránya pedig 2,36 százalékponttal csökkent. A passzív időbeli elhatárolások értéke 30%-os növekedést mutat (a 2018. évi felülfinanszírozási egyenlegek megjelenésének köszönhetően), így a forrásszerkezeten belül 35,01 %-os arányt képviselnek.

Vagyoni helyzet mutatói	Számítása	2017.12.31	2018.12.31
Likviditás			
Likviditási ráta	(Forgóeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek)	4,24	5,60
Likviditási gyors ráta	((Forgóeszközök - Készletek) / Rövid. Lej. Köt.)	4,22	5,54
Tőkeszerkezet			
Tőkeellátottság	(Saját tőke / Eszközök összesen)	49,72%	46,74%
Kötelezettségek vs. Eszközök	(Kötelezettségek / Eszközök összesen)	13,13%	10,77%
Jövedelmezőség			
Saját tőke arányos adózás előtti eredmény	(Adózás előtti eredmény / Saját tőke)	5,82%	6,71%
Saját tőke arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Saját tőke)	3,45%	4,69%
Árbevétel arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Értékesítés nettó árbevétele)	3,25%	4,36%
Eszközarányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Eszközök összesen)	1,71%	2,19%

A Társaság likviditása rendkívül jó, forgóeszközei több mint 560%-ban fedezik rövid lejáratú kötelezettségeit. Tőkeszerkezete megfelelő, az eszközök 47%-át a saját tőke finanszírozza. A

Társaság 2018. évi adózás előtti eredménye és adózott eredménye alapján számított jövedelmezőségi mutatói a 2017. évhez viszonyítva növekedtek.

III. Tájékoztató Rész

3.1 Mérlegen kívüli tételek

3.1.1 MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK

A „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul – egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. A Társaság ennek kivédésére, a devizás árfolyamkockázatainak csökkentésére cashflow fedezeti ügyleteket köt.

Az euróban számlázott légitforgalmi díjbevételek fedezésére használt módszer célja a forgalombecslés alapján meghatározott várható havi árbevételből származó eurós cashflowk forintértékének biztosítása az Eurocontrol által alkalmazott ún. havi árfolyam-kiigazító mechanizmus alapján számított havi átlagos EUR/HUF árfolyamon. Minden megkötött ügylet leszállításos, cash-flow fedezeti célú, tőzsdén kívül kötött határidős ügylet, jellemzően 3-4 hónapos futamidővel.

Továbbá, a Társaság devizás beszerzéseiből és egyéb devizás bevételeiből származó jelentős devizás kitettségeit szintén határidős cashflow fedezeti ügyletekkel fedezi, lejáratban a várható pénzáramok bekövetkezési idejéhez igazodva.

Abban az esetben, ha megszűnik egy ügylet fedezeti hatékonysága, a Társaság a könyvekben kereskedési célú nem fedezeti ügyletté minősíti azt át. A Társaság a származékos ügyleteit a Szt. 59/A-59/F. § alapján a „Valós értéken történő értékelés” szabályai szerint értékeli. A lejáratig, minden hónap végén elvégzi a tranzakciók értékelését az ügyletkötő bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve.

2018. december 31-én az alábbi nyitott fedezeti ügyleteket tartotta nyilván a Társaság:

Fordulónapon nyitott származékos ügyletek

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában (Megvett + / Eladott -)	Bekerülési érték (ezer Ft)	2018.12.31. valós érték (ezer Ft)	Valós érték értékelési tartalékban (ezer Ft)	Üzleti évben elszámolt eredményhataás (ezer Ft)
Határidős EUR eladás	EUR	-24 004 403	-7 754 306	30 894	30 663	231
Határidős EUR vétel	EUR	6 006 308	1 894 226	43 636	-1 183	40
Határidős USD vétel	USD	3 350 000	888 383	36 502	36 502	0
Származékos ügyletek összesen			-4 971 697	111 032	65 982	271

A Társaság pénzügyi instrumentumai közül csak a határidős fedezeti ügyletek kerülnek valós értéken bemutatásra.

2018. december 31-én a még le nem zárt származékos ügyletek valós értékelési különbözete pozitív, összesen 111.032 ezer forint. Az értékelési különbözetből 65.982 ezer forint nyereség a valós értékelés értékelési tartalékával szemben, míg 271 ezer forint nyereség a pénzügyi műveletek eredményében kerül kimutatásra.

Valós értéken értékelt eszközök és források értékelési különbözete

adatok eFt-ban

Megnevezés	Valós érték értékelési különbözet (ezer Ft)	Saját tőke - értékelési tartalék (ezer Ft)	Eredménykimutatás (ezer Ft)
Egyenleg 2018.01.01-én	-46 939	-35 017	-7 120
Tárgyévi változás összesen	157 971	100 999	-37 931
Záró állomány 2018.12.31-én	111 032	65 982	-45 051

A 2018. december 31-es mérlegfordulónapi hatékonyság-vizsgálat alapján, a fedezeti ügyletek hatékonyság fokának megfelelően került elszámolásra a valós értékelés különbözete a saját tőkében, illetve a nem hatékony rész az eredményben. Az ügyletek valós értékelését az ügyletkötő bank által szolgáltatott valós értékek alapján végezte el a társaság, amely összességében 111.032 ezer forint pozitív valós értékkülönbözetet mutat év végén.

3.1.2 PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA

A HungaroControl Zrt. 2018. december 31-én a következő adott és kapott garanciákkal rendelkezett:

Kapott garanciák

Partner	Garancia lejárat	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garanciához kapcsolódó beruházás
ALES a.s.	2019.01.29	10 737	EUR	CRDS konzolok beszerzése
VITROCISET S.P.A	2019.03.03	71 850	EUR	AFTN/AMHSKözpont beszerzése
Indra Navia AS	2019.07.01	248 543	EUR	A-SMGCS beszerzés
G4S Biztonságtechnikai Zrt	2019.08.21	681 280	HUF	ANS I. OPS gyorskapu leválasztás kiépítése
SWIETELSKY Magyarország Kft	2019.09.02	75 000 000	HUF	ANS III. tervezés és kivitelezés
HC Építő Kft.	2020.04.20	32 323 508	HUF	ANS I. épület átalakításának kivitelezése
ELCON Electronic Kft	2020.08.24	2 271 627	HUF	ANS I. rekonstrukció 2. ütem
RIO LÁMPASTÚDIÓ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	2022.05.13	1 731 597	HUF	ANS III. POS világítás tervezési és telepítési munkái
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft	2022.06.09	1 340 801	HUF	ANS I. Fh 3 folyadékűtő telepítése
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft	2022.06.09	842 200	HUF	ANS I. L7 légkezelő telepítése
MNT Systems Kft	2023.01.05	6 172 500	HUF	Távüzem villamosenergia ellátó rendszer kiépítése
EIZO Technologies GmbH	2023.01.20	21 750	EUR	2Kx2K LCD monitorok beszerzése
OTIS Felvonó Kft	2023.05.18	659 815	HUF	ANS I. felvonóberendezések modernizációja

Adott garanciák

Partner	Garancia lejárat	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garancia típusa
Budapest Airport Zrt.	2019.09.02	55 080	EUR	Bankgarancia bérleti díj fizetésre

3.2 Vezető tisztségviselők, igazgatóság és felügyelő biz. tagjainak járandósága, előlegei, kölcsönei

FB tagok, vezető tisztségviselők juttatásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Járandóság	Folyósított előlegek	Nyújtott kölcsönök
	2018-ban	2018.12.31	2018.12.31
Igazgatóság tagjainak juttatásai összesen	27 048	0	0
Felügyelő bizottság tagjainak juttatásai összesen	10 200	0	0
Vezető tisztségviselők juttatásai 2018. során (*)	40 903	0	0
Összesen	78 151	0	0

(*) A HungaroControl Zrt. mint jogi személy esetében azonos az Igazgatósággal

3.3 Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és személyi jellegű egyéb kifizetései

Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései

adatok eFt-ban

Megnevezés		Átlagos statisztikai létszám (fő)	Bérköltség	Személyi jellegű egyéb kifizetés
Főállásban, teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	8,00	63 301	19 835
	szellemi foglalkozásúak	695,63	12 148 693	1 045 350
Főállásban nem teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	0,00	0	0
	szellemi foglalkozásúak	18,03	230 030	21 810
Egyéb állományba nem tartozó munkavállalók		0,00	625 157	37 701
Foglalkoztatottak összesen		721,66	13 067 181	1 124 696

3.4 Kapott támogatások (2017-2018. év eseményei)

Pályázat megnevezése	Projekt kezdési időpontja	Projekt befejezési időpontja	Megítélt EU támogatás összege HC	Megkapott támogatás	Elszámolás megtörtént
			EUR	EUR	
Budapest 2.0	2014.10.16	2016.10.16	532 038,00	319 222,50	igen 2017.01.05
Airport-Collaborative Decision Making at HungaroControl (A-CDM)	2014.02.03	2016.06.30	521 715,00	512 550,69	igen 2017.10.01
Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)	2015.04.01	2017.06.30	86 375,00	80 947,91	igen 2018.07.10
Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea	2015.09.01	2017.04.21	401 798,00	87 007,96	nem
ATM system upgrade for cross-border free route operation	2016.01.04	2019.03.31	1 966 900,00	775 073,11	nem
AMAN LOWW initial	2016.03.01	2019.03.31	684 250,00	269 634,34	nem
Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)	2016.12.01	2019.12.31	100 000,00	35 024,20	nem
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02 - PJ.05-03)	2016.11.01	2019.12.31	325 125,00	183 225,67	nem
Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)	2016.11.01	2019.12.31	135 000,00	58 231,25	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)	2016.11.01	2019.12.31	325 000,00	116 633,22	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)	2016.11.01	2019.12.31	35 000,00	15 246,50	nem
Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)	2020.01.01	2021.12.31	950 000,00	0	nem
FAB CE wide Study of DAM and STAM	2017.02.07	2018.12.31	41 815,00	16 479,99	nem
European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability	2017.02.08	2017.12.22	18 490,00	6 861,17	nem
Deploy SWIM governance	2017.02.07	2019.07.01	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders	2017.02.07	2018.02.01	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 2	2017.02.15	2020.12.31	17 200,00	6 382,49	nem
Implementation of PBN procedures in Hungary	2017.09.01	2020.02.29	691 373,00	258 565,75	nem
SESAR Deployment Alliance	2018.01.01	határozatlan	65 944,05	65 944,05	nem
U-Space Initial Services	2018.12.01	2020.07.01	255 784,00	0,00	nem
IP1 - DLS European Target Solution assessment	2018.04.16	2019.09.30	26 000,00	0,00	nem
SWIM Common PKI and policies & procedures for establishing a Trust framework	2018.11.13	2021.12.30	54 425,00	0,00	nem
Hungarian ATM system upgrade for AF3-AF4	2018.04.16	2021.06.30	1 106 175,00	0,00	nem
Modular Integrated Remote Tower Air Traffic Management System	2018.04.16	2023.09.05	10 131 000,00	212 593,00	nem
			18 515 267,05	3 035 899,14	

A támogatást nyert beruházások és projektek az alábbiakban kerülnek bemutatásra:

Budapest 2.0

A projekt a SESAR JU által meghirdetett pályázaton nyert támogatást. A demonstrációt végző hattagú nemzetközi konzorcium a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat és a spanyol PildoLabs kezdeményezésére kezdte meg a közös munkát. Az együttműködésben a Wizz Air légitársaság, a JetStream Légiforgalmi és Légiszolgáltató Kft., a SLOT Consulting repülőipari vállalkozás és a Katalán Politechnikai Egyetem fő tagként, az LPS szlovák légiforgalmi

szolgáltató és a Vueling légitársaság támogató tagként vesz részt, míg a Budapest Airport Zrt. megfigyelőként kapcsolódott a programba.

A Budapest 2.0 projekt keretében egy hattagú nemzetközi konzorcium egy olyan demonstrációs környezetet alakít ki, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programhoz szorosan kapcsolódó léginnavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását végzi majd. A program kifejezetten a kis és közepes forgalmú repülőterek és szolgáltatók működését javító technológiai újítások és eljárások bemutatását tűzte ki céljául, amelyek segítségével hatékonyabban ütemezhető a légi járművek érkezése, mérsékelhető a járatkésések száma, gazdaságosabban üzemeltethetők a repülőgépek és kedvezően befolyásolhatók a környezeti hatások. A Budapest 2.0 olyan demonstrációs környezetet biztosít a nemzetközi partnereknek, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programban kijelölt léginnavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását komplex módon elvégezhetik.

Airport-Collaborative Decision Making at HungaroControl (A-CDM)

A projekt a „Connecting Europe Facility” (CEF) forrás bevonásával valósult meg. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS (Magyar Automated and Integrated Air Traffic System) továbbfejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányult. Az új szoftver támogatja a CDM használatához szükséges új funkciókat, ezáltal biztosítva a repülésben érintett szereplők (légitársaságok, repülőterek és légiforgalmi irányítók) közötti hatékonyabb információcserét. A CDM bevezetésével kapcsolatos kitűzött célok, elérendő eredmények a MATIAS rendszer fejlesztésén túl, az egyezményi, munkatechnológiai háttér kialakítása, a repülésbiztonsági követelmények teljesítése, a személyi feltételek megteremtése (oktatás), valamint a szükséges engedélyek beszerzése.

Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)

A projekt Horizon 2020 forrásból valósul meg. A projekt célja tréningeken, gyakorlatokon és workshopokon keresztül a műholdas eljárások népszerűsítése, kapacitások kiépítése. A projekt 19 tagból álló konzorciumban kerül lebonyolításra, a koordinátor a European Satellite Services Provides s.a.s.

Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea

A projektben megcélzott technológiai megvalósíthatósági tanulmány a CEF (Connecting Europe Facility, Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) forrásainak bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A „Free Route Airspace” (FRA) FAB CE-n (közép-európai funkcionális légtérblokk) belüli megvalósításához, működtetéséhez szükséges működési feltételek kidolgozásáról szól, a HUFRA (a magyar légtérben bevezetett free route airspace) tapasztalataiból kiindulva, tekintettel arra, hogy a koncepció bevezetésére nincs egységesen kidolgozott eljárás, valamint a már bevezetett koncepciók között elég nagy eltérések mutatkoznak Európa-szerte. A projekt a határon átnyúló, valamint FAB szintű FRA Concept of Operations kidolgozását és annak validálását célozza meg, továbbá a felmerülő AIS kérdéskörök kidolgozását, repülésbiztonsági elemzés készítését, a szükséges ATM rendszerfejlesztések meghatározását, valamint szimulációt foglal magában, amely a HungaroControl CRDS központjában történik. A projekt konzorciumban valósul meg HungaroControl Zrt., mint konzorcium-vezető, tagok: AustroControl, Croatia Control, BHANSA, Slovenia Control, LPS SR, és az ANS CR légiforgalmi irányítást végző szolgáltatók, mint FAB CE tagok a SESAR Deployment Manageren keresztül.

ATM system upgrade for cross-border free route operation

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt egy következő lépcsőfoka a már támogatást nyert szabad útvonalú légtér megvalósíthatósági tanulmánynak. A projekt keretében megvalósuló szoftverfejlesztés

alkalmassá teszi a MATIAS-t a határon átnyúló szabad útvonalú üzemmód kezelésére annak érdekében, hogy támogassa FAB CE szinten bevezetendő egyes országhatárokon átnyúló kiterjesztett free route üzemet. További cél a MATIAS FDP (Flight Data Processing) részterületének továbbfejlesztése, annak érdekében, hogy a rendszer képessé váljon a rugalmas légtértervezés és felhasználás támogatására, ami előfeltétele a határokon átvívelő free-route működés bevezetésének.

AMAN LOWW initial

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS új funkció kialakításával történő fejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányul, annak érdekében, hogy támogassa a bécsi leszálló gépek hatékony és biztonságos áramlását a magyar légtérben. A projekt célja a bécsi repülőtér kiszolgáló AMAN (Arrival Management) rendszer támogatása a MATIAS rendszerben fejlesztendő AMAN és E-AMAN (Extended AMAN) funkcionalitás kialakításával.

Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)

A HungaroControl Zrt. a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A reptéri felszínen közlekedő járművek pilótáinak/vezetőinek helyzettudatosságának növelését célozza egy megoldással, amely rossz látási körülmények között is iránymutatást ad számukra. A megoldás alapját képezi egyrészt a „Follow the Greens” használata, amely a repülőtéri jelzőfények segítségével ad utasítást a pilótáknak, másrészt egy fedélzeti kijelző segíti a pilótákat, egy másik kijelző pedig az irányítók számára lesz biztosítva az utasítások kiadására. A megoldás révén a reptér forgalma gördülékenyebbé és kiszámíthatóbbá válik, ami kapacitásnövekedéshez vezet.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02 és PJ.05-03)

A HungaroControl Zrt. a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A projekt célja igazolni, hogy lehetséges egynél több torony légiforgalmi irányítási kiszolgálása egy időben egy légiforgalmi irányító által megfelelő szintű biztonság mellett. A PJ.05-02 során öt különböző validáció tervezett a projektben résztvevő konzorciumok által, melyek közül a HungaroControl Zrt. Budapesten egy futópálya és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybe vételével validálja az integrált Frequentis és Thales prototípusokat a HungaroControl validációs platformján passzív árnévküzemben.

Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)

A HungaroControl Zrt. a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. Célja a repülőjárat központú légiforgalmi irányítás magaslégtérben történő validálása, amikor is adott számú járat irányításáért egy légiforgalmi irányító felel, szektor- vagy országhatártól, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. A célok között szerepel a konfliktust előrejelző eljárások validálása, ideértve a nem sztereotípiás körülmények vizsgálatát is (vészhelyzet, rossz időjárási körülmények, stb.); a munkaterhelés validálása és vizsgálata; a repülési eljárások optimalizálásának és harmonizálásának vizsgálata a lokális áramlásszervezéssel összhangban; valamint különböző légi jármű-légiforgalmi irányító beosztási stratégia validálása.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03 és PJ16-04)

A HungaroControl Zrt a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására. A projekt célja a légiforgalmi adatszolgáltatás és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése. Az ezt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)

A HungaroControl Zrt a SESAR 2020 Frequentis konzorcium tagjaként kapott a SESAR Joint Undertaking-től uniós társfinanszírozást a projekt megvalósítására, amire a SESAR Wave 2-ben kerül sor. A virtuális centrumok a munkaterheltség kiegyenlítést teszik lehetővé, hiszen célja az egyes szektorok delegálásának lehetővé tétele az Egységes Európai Égbolton belül. Így kis forgalmú helyzetekben csak néhány központban koncentrálna a munkaterheltség, ezzel optimalizálva a kapacitás-kihasználást. Továbbá az interface-ek sztenderdizálásával valamint az irányítás és a légiforgalmi adatszolgáltatás különválasztásával a Virtuális központ koncepció lehetővé teszi az ANSP-k számára a különböző adatforrásokból való választást, ami potenciálisan költségcsökkenést is eredményezne. A projekt felhasználva a 16-os projektben megfogalmazott megközelítést, demonstrálja a módszer előnyeit és megvalósíthatóságát.

FAB CE wide Study of DAM and STAM

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A tanulmány célja annak felmérése, hogy a tervezett regionális „free route” környezetben milyen módon lehet növelni a légtér-gazdálkodás és áramlásszervezés hatékonyságát. A FAB CE térségben alkalmazott nemzeti légtér-gazdálkodást harmonizálni szükséges, így a közösen kialakított műszaki és alkalmazói követelmények lehetővé teszi a jövőben az útvonalaktól mentes, országhatároktól független FAB CE free route környezetben a légiforgalmi áramlást befolyásoló ideiglenesen elkülönített légterek stratégiai, dinamikusabb elő-taktikai és taktikai menedzselését.

European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. SWIM ernyője alatt ez a projekt a különböző ATM rendszerek által nyújtott információk, adatok globális szintű sztenderdizálását célozza meg. Minden repülési információ (pl. útvonal, katonai légterek kijelölése, időjárás információk, érkezési futópályához tartozó adatok) globálisan megosztható és dinamikusán kezelhető legyenek, így minden érintett (légitársaság, reptér, ANSP) a számára szükséges, legfrissebb információ birtokában legyen.

Deploy SWIM governance

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A SWIM (System Wide Information Management) az információ menedzsment és -csere koncepciójában bekövetkező paradigmaváltás a teljes ATM hálózat szereplőinek bevonásával. A projekt célja felállítani az elsődleges intézményi struktúrát, jogi és pénzügyi keretrendszert. A projekt során kialakításra kerülnek az egységes SWIM sztenderdek, iránymutatást adó segédanyagok, SWIM szolgáltatás definíciói és a compliance keretrendszer. A projekt célja, hogy minden légitársaságban érintett szereplő a megfelelő időben a megfelelő információhoz jusson.

DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. Az adatkapcsolat kialakítása és alkalmazása Európában kiemelkedő fontosságú a PCP (Pilot Common Project) AF6 (6. számú ATM funkcionalitás), i4D trajektória megvalósítása érdekében. A Datalink Services Recovery Plan (Adatkapcsolati Helyreállítási Terv) alapján a projektnek a multifrekvenciás hálózatok országos és regionális szintű kialakítására, fejlesztésére kell összpontosítania. A projekt célja a multifrekvenciás adatkapcsolat kiépítése és fejlesztése, mely előfeltétel a szolgáltatási terület alapú koncepció felé. A multifrekvenciás szolgáltatás célja a meglévő frekvencia túlterheltségének csökkentése, mely a növekvő forgalom kezeléséhez elengedhetetlen.

DLS Implementation Project - Path 2

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. Szintén az adatkapcsolati szolgáltatások fejlesztését célozza a DLS Path 2 projekt. Célja a SESAR Deployment Manager támogatása a megvalósítandó megoldásokhoz vezető lépések és tevékenységek feltárásában. Döntéselőkészítő tanulmány segít meghatározni a szolgáltatási területet/körzeteket és előzetesen definiálni a pán-európai adatkapcsolati rendszer technológiai felépítést, figyelembe véve a pénzügyi és jogi aspektusokat is.

Implementation of PBN procedures in Hungary

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt keretében hét polgári (Győr/Pér, Hévíz/Balaton, Debrecen, Pécs, Szeged, Nyíregyháza és Békéscsaba) és három katonai (Pápa, Kecskemét, Szolnok) repülőtérén valósulhat meg a Performance Based Navigation (PBN), azaz a teljesítményalapú eljárások megtervezése, amely lehetővé teszi a műholdas megközelítések megvalósítását.

SESAR Deployment Alliance

A HungaroControl Zrt. 2018. január 1-jével a SESAR Deployment Alliance AISBL (SDA) tagjává vált. Ez a non-profit nemzetközi szervezet a SESAR megvalósítási szakaszát koordináló Deployment Manager funkciót látja el az Európai Bizottság megbízásából, fokozatosan bővülő feladatkörrel és befolyással az európai folyamatokra. A tagsággal Társaságunk vállalta, hogy a PANSA-HungaroControl-ROMATSA konzorciumban (PHRC) megállapodott keretek között részt vesz az SDA döntéshozatali mechanizmusában, valamint szakértőket bocsát az szervezet rendelkezésére körülbelül 1 fő teljes munkaidős alkalmazottnak megfelelő arányban.

U-Space Initial Services

A projekt a SESAR Joint Undertaking által biztosított forrás bevonásával valósul meg. A USIS projekt alapvető – U1 és U2-es szintű – U-space (vagyis vezető nélküli légitárművek légiforgalmi irányításával kapcsolatos) szolgáltatások (pl. regisztráció, azonosítás, geo-fencing, dinamikus légtérigazgatókodás, repülésjövőahagyás stb.) demonstrációját, illetve validációját foglalja magában. A projekt demonstrációihoz a HungaroControl biztosítja a háttérinfrastruktúrát, az UTM szakértelmet, a helyszínt, valamint – alvállalkozó bevonásával – a szükséges drónokat és azok üzemeltetését is. A technológiai funkciók fejlesztését, telepítését és üzemeltetését a demonstrációk előkészítése és lebonyolítása során a konzorciumi partnerek végzik, ebben a HungaroControl Zrt. konzultációs partnerként vesz részt.

IP1 - DLS European Target Solution assessment

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt célja, a SESAR Deployment Manager által

kidolgozott DLS Recovery Plan-ban foglaltak végrehajtásának folytatása. A projekt folytatja a 2016_159_AF6-P35 Path II projektben elkezdett munkát, tovább vizsgálva, definiálva a VME (VDL Monitoring Equipment), VGS (VDL Ground Station) követelményeket és az üzleti tervet. További célja a távlati célban meghatározott Model D és a jelenleg megvalósuló Model B közötti teljesítmény eredményeinek vizsgálata, valamint egy közös európai ATN Ground Network szolgáltatás definiálása. A HungaroControl a projekt tagjaként folyamatosan figyelemmel kísérheti és tevékenyen részt vehet az Data Link Service jövőbeni alakításában. SDM-n keresztül konzorcium tagjaként pályázva.

SWIM Common PKI and policies & procedures for establishing a Trust framework

A projekt Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt célja egy európai szintű digitális, nyilvános kulcsú infrastruktúra (PKI – Public Key Infrastructure) létrehozása a repülés különböző szereplői számára (ANSP-k, légtérfelhasználók, katonaság, repterek, stb). Cél egy olyan közös keretrendszer kifejlesztése és élesítése, amely képes egyrészt a lokálisan létező PKI-kat interoperábilis módon integrálni, másrészt megfelelő digitális tanúsítványokat biztosítani a SWIM felhasználói és rendszerelemei számára. Az eredményeként előálló PKI és a hozzá kapcsolódó „bizalmi keretrendszer” szükséges a PCP rendeletnek megfeleléshez. A tanúsítványok lehetővé teszik a biztonságos azonosítást és kommunikációt a SWIM egyes komponensei és felhasználói között.

Hungarian ATM system upgrade for AF3-AF4

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg a SESAR Deployment Manageren keresztül. A projekt keretében a MATIAS rendszer egyes funkcióinak továbbfejlesztését, valamint új funkciók integrálását kívánja megvalósítani a 716/2014/EU PCP reguláció egyes követelményeinek teljesítése érdekében.

A MATIAS Build 12 upgrade során a következő fejlesztéseket kívánjuk CEF pályázat során megvalósítani:

- a) ATM System – ASM System (MATIAS – LARA) interface, ARES (airspace reservation) üzenetek fogadása érdekében.
- b) Management of Dynamic Airspace Configurations.
- c) Interface ATM systems to NM systems, EFPL (extended Flight Plan) üzenetek küldése/fogadása érdekében.

Modular Integrated Remote Tower Air Traffic Management System

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt célja, hogy a hagyományos toronyirányítással és az eddig párhuzamosan használt több rendszerrel szemben egy olyan új integrált rendszer kerüljön kialakításra, amely nem csupán egy repülőtér irányításának egyidejű kiszolgálását támogatja, hanem futópálya / futópályánkénti csoportosítással közelíti meg az irányítási szerepköröket. A projekt megvalósításával lehetővé válik egy személy általi több futópálya és akár több irányítási szerepkör egyidejű ellátását is. A rendszer támogatja több földrajzilag távol fekvő repülőtér együttes irányítását is. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a rendszer képes lehet:

- a) egy futópálya irányításának szerepét egy munkahelyhez rendelni,
- b) több (akár földrajzilag távol eső) futópálya irányításának szerepét egy munkahelyhez rendelni,
- c) egy adott szerepkör egyidejű ellátására több repülőtérhez / futópályához egy munkahelyről,
- d) egy vagy egynél több szerepkört egy munkahelyhez rendelni,
- e) több szerepkör egy idejű ellátására egy vagy több repülőtér esetében egy munkahelyről.

3.5 Környezetvédelem

A HungaroControl Zrt. elismeri a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés fontosságát, gazdasági és társadalmi jelentőségét. Tevékenysége során kötelezettséget vállalt a természet és a környezet megóvására, a környezet állapotának javítására. Elkötelezettségünket a Társaság Környezeti politikája igazolja.

Fejlesztéseink között környezetvédelmi célként kezeljük a környezetbarát technológiákat és az energiahatékony megoldásokat, valamint az alternatív energia megoldásokat.

A HungaroControl Zrt. az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszert működtet annak érdekében, hogy a meglévő ISO 14001 szabványnak megfelelő működését továbbfejlessze.

A HungaroControl Zrt. környezetirányítási rendszerének fejlesztése és az új MSZ EN ISO 14001:2015 szabványnak való megfelelés érdekében 2017-ben felülvizsgálta az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszerében alkalmazott mérőszámokat, valamint a 2017-2019. évekre vonatkozóan Intézkedési tervet határozott meg. Az intézkedések elsősorban az energiahatékonyság növelésére, a légi járművek környezetterhelésének csökkentésére, a fajlagos anyag és eszközfelhasználás csökkentésére, illetve a hulladék-gazdálkodás hatékonyságának növelésére irányulnak. A meghatározott feladatok ütemezett teljesítése biztosítja a Társaság környezeti és energetikai szempontú teljesítményének további javulását – amelyet a belső auditálási folyamat során ellenőrzünk.

A sűrűsödő légiforgalom következményeként megnövekedett zajproblémák és a CO₂-kibocsátás kezelésében továbbra is aktív szerepet vállalunk.

A 2016. évi LVII. törvény alapján Társaságunk bevezette az ISO 50001 szabvány szerinti energiairányítási rendszert.

Környezetvédelmi fejlesztésekre Társaságunk nem kapott támogatást 2018. évben, és nem tervezi e jogcímen támogatás igénylését.

A környezet védelmét szolgáló eszközök kimutatását a mellékletek között a **4.7. melléklet** tartalmazza.

A keletkezett hulladékok alakulását a 4.8. mellékletben található táblázat mutatja. A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó- és zárókészletének mennyiségi és értékadatait a **4.8. melléklet** tartalmazza.

A Társaság tevékenységéhez kapcsolódóan környezetkárosításból vagy szennyezésből fakadó kötelezettsége nem keletkezett. A Társaság által minden előírás szerinti környezetvédelmi termékdíj, valamint környezetterhelési díj és egyéb környezetvédelemmel összefüggő díj megfizetésre került. A környezetvédelemmel kapcsolatos egyéb kötelezettségek összegét a **4.9. melléklet** tartalmazza. A kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási költsége a Társaságnak nem volt.

3.6 Kutatás-fejlesztés támogatása

A HungaroControl Zrt. stratégiájának fontos része a kutatás-fejlesztési tevékenység. A Társaság kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének erősítésével válaszol azokra a kihívásokra, amelyek elé az európai légi forgalom növekedése és az Unió Egységes Európai Égbolt (Single European Sky, SES) keretszabályozásának integrációs és hatékonyságjavító törekvései állítják a kontinens léginavigációs szolgáltatóit.

A HungaroControl kiemelt figyelmet fordít az innovációra és az iparági környezet alakulásaira, ennek megfelelően teljeskörű K+F tevékenységet folytat, vagyis alap- és alkalmazott kutatásokat, kísérleti fejlesztéseket, valamint termék- és szolgáltatásfejlesztést végez. Alapkutatásokat például olyan diszruptív technológiák területén folytat, mint a gesture control (gesztusvezérlés), vagy a mind control (agyhullámokkal történő vezérlés). Alkalmazott kutatásai közül kiemelhető az ún. virtuális álpilóta alkalmazás, amely a légiforgalmi irányítási szimulációk során válthatja ki a humán álpilótákat, így jelentősen költséghatékonyabbá téve a szimulációk végrehajtását. A társaság a kutatások mellett kísérleti fejlesztéseket is folytat. A K+F tevékenységeken túl olyan termék- és szolgáltatásfejlesztéseket is végez a HungaroControl, mint például a távoli toronyirányítási (remote tower) megoldások fejlesztése, a 3D repülőtér vizualizációs eszköz, vagy a MergeStrip nevű szoftver.

Szolgáltatásfejlesztés tekintetében az egyik legfontosabb az ún. UTM (Unmanned Air Traffic Management – pilóta nélküli légijárművek forgalommenedzsmentje) szolgáltatás, mivel a légiforgalmat befolyásoló legnagyobb kihívást jelentő tényező a pilóta nélküli légi járművek (UAV) elterjedése lehet, melyre az egész ipárnak fel kell készülnie. A légtérhasználók és környezetük biztonságának garantálása érdekében meg kell alkotni a megfelelő szabályozási környezetet, ki kell alakítani a szolgáltatási portfóliót és be kell indítani a megfelelő kommunikációs csatornákat, mindezek hatékony bevezetése és a felhasználók megfelelő tájékoztatása érdekében. A HungaroControl megkezdte a felkészülést az iparági átalakulásokra. Amellett, hogy részt kíván venni az UTM szolgáltatásokat érintő európai központi K+F-tevékenységekben, folyamatosan építi az iparági kapcsolatait, és 2018-ban kidolgozásra került a saját UTM fejlesztési terve.

A Társaság és a légiközlekedési iparág fejlesztésében érintett hazai egyetemek és intézmények összefogásával létrejött egy együttműködés, melynek célja, hogy támogassa a magyarországi kutatómunkát, megteremtse az összeköttetést a hazai K+F erőfeszítések és az európai szintű kezdeményezések között, ezáltal megalapozza egy regionális léginavigációs tudásközpont létrehozását. A platformban részt vevők egymás tudástőkéjének kiegészítésével eredményesen szerepelhetnek hazai és nemzetközi K+F programokban, hatékonyabban tesztelhetnek új módszereket, gyorsabban implementálhatnak új technológiákat. Az akadémiai együttműködések mellett a Társaság alapítója a CybAir klaszter elnevezésű együttműködésnek, valamint tagja a Zalai Önvezető Jármű klaszternek, mely együttműködések célja a platformhoz hasonlóan a K+F tevékenységek, valamint a teljes innováció hatékonyságának növelése. A fenti együttműködésekre építve a HungaroControl olyan innovációt támogató, külső- és belső akcelerator programokat hozott létre különböző benchmarkok alapján, amelyek elősegítik a kutatási-, vagy fejlesztési ötletek hatékony és gyors inkubációját a vállalat innovációs folyamataiba.

A HungaroControl kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének erősítésével válaszol azokra a kihívásokra, amelyek elé az európai légiforgalom növekedése és az Unió Egységes

Európai keretszabályozásának integrációs és hatékonyságjavító törekvései állítják a kontinens légi navigációs szolgáltatóit.

Budapest, 2019. április 17.

Vezérigazgató

IV. Mellékletek

4.1 Cashflow kimutatás

2018. üzleti év		adatok eFt-ban	
	A tétel megnevezése	Előző év	Tárgyév
I.	Szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás	11 904 421	11 514 532
1	Adózás előtti eredmény ±	2 576 891	3 130 225
2	Elszámolt amortizáció +	4 369 991	4 631 144
3	Elszámolt értékvesztés és visszairás ±	242 891	333 038
4	Céltartalék képzés és felhasználás különbözete ±	940 281	211 891
5	Befektetett eszközök értékesítésének eredménye ±	-740	-3 063
6	Szállítói kötelezettség változása ±	317 974	-134 853
7	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása ±	-100 590	-22 625
8	Passzív időbeli elhatárolások változása ±	5 314 058	5 767 994
9	Vevőkövetelés változása ±	-506 799	31 257
10	Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása ±	1 784 300	813 082
11	Aktív időbeli elhatárolások változása ±	-1 249 839	-1 562 498
12	Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) -	-783 997	-681 060
13	Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés -	-1 000 000	-1 000 000
II.	Befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás	-8 528 386	-5 226 296
14	Befektetett eszközök beszerzése -	-8 529 126	-5 229 678
15	Befektetett eszközök eladása +	740	3 382
16	Kapott osztalék, részesedés +	0	0
III.	Pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás	-523 689	-3 228 957
17	Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +	0	0
18	Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	0	0
19	Hitel és kölcsön felvétele +	0	0
20	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	0	0
22	Véglegesen kapott pénzeszköz +	863 333	498 115
23	Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás) -	0	0
24	Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	0	0
25	Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	0	0
26	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	-241 105	-2 400 000
27	Véglegesen átadott pénzeszköz -	-980 865	-1 271 229
28	Alapítókkal szembeni, illetve egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek változása ±	-165 052	-55 843
IV.	Pénzeszközök változása (±I±II±III. sorok) ±	2 852 346	3 059 279

4.2 Immateriális javak állományváltozása

2018. év

e Ft-ban

MEGNEVEZÉS	VAGYONÉRTÉKŰ JOGOK			SZELLEMI TERMÉK			ALAPÍTÁS ÁTSZERVEZÉS	IMMATERIÁLIS JAVAKRA ADOTT ELŐLEGEK	IMMATERIÁLIS JAVAK ÖSSZESEN
	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen			
NYITÓ BRUTTÓ É.	15 591 267	2 435 825	18 027 092	9 445 460	0	9 445 460	0	19 316	27 491 868
Vásárlás	0	2 093 858	2 093 858	0	13 319	13 319	0	19 886	2 127 063
Aktiválás	726 930	0	726 930	13 319	0	13 319	0	0	740 249
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	70	70	0	0	0	0	0	70
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Növekedés összesen	726 930	2 093 928	2 820 858	13 319	13 319	26 638	0	19 886	2 867 382
Selejtezés	1 298	100 324	101 622	832	0	832	0	0	102 454
Eladás	3	0	3	0	0	0	0	0	3
Leltárhány	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb csökkenés	0	0	0	0	0	0	0	39 202	39 202
Térítés nélküli átadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	3 400	3 400	0	0	0	0	0	3 400
Aktivált érték	0	726 930	726 930	0	13 319	13 319	0	0	740 249
Csökkenés összesen	1 301	830 654	831 955	832	13 319	14 151	0	39 202	885 308
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	16 316 896	3 699 099	20 015 995	9 457 947	0	9 457 947	0	0	29 473 942
Nyitó é. cs.	9 697 048	0	9 697 048	9 396 927	0	9 396 927	0	0	19 093 975
Terv szerinti növekedés	2 181 576	0	2 181 576	30 983	0	30 983	0	0	2 212 559
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerint csökkenés selejtezés miatt	1 298	0	1 298	832	0	832	0	0	2 130
Terv szerint csökkenés értékesítés miatt	3	0	3	0	0	0	0	0	3
Terv szerint csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerint csökkenés egyéb csökkenés miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terven felüli növekedés	0	100 324	100 324	0	0	0	0	0	100 324
Terven felüli csökkenés	0	100 324	100 324	0	0	0	0	0	100 324
Záró é. cs.	11 877 323	0	11 877 323	9 427 078	0	9 427 078	0	0	21 304 401
NYITÓ NETTÓ É.	5 894 219	2 435 825	8 330 044	48 533	0	48 533	0	19 316	8 397 893
ZÁRÓ NETTÓ É.	4 439 573	3 699 099	8 138 672	30 869	0	30 869	0	0	8 169 541

4.3 Tárgyi eszközök állomány változása

2018. év

e Ft-ban

MEGNEVEZÉS	INGATLANOK			MŰSZAKI BERENDEZÉS	EGYÉB BERENDEZÉS	BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁS	BERUHÁZÁSRA ADOTT ELŐLEGEK	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN
	Saját ingatlanok	Vagyonkezelésbe átvett ingatlanok	Összesen					
NYITÓ BRUTTÓ É.	5 361 376	6 665 005	12 026 381	13 517 249	5 138 190	856 853	4 466	31 543 139
Vásárlás	0	0	0	0	0	1 462 359	7 372	1 469 731
Aktiválás	190 411	230 226	420 637	408 168	708 104	0	0	1 536 909
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	3 400	0	3 400
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0
Térítés nélküli átvétel	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	0	0	0	0	0	0	0	0
Növekedés összesen	190 411	230 226	420 637	408 168	708 104	1 465 759	7 372	3 010 040
Értékesítés	0	0	0	57 297	22 007	0	0	79 304
Készletre való átsorolás	0	0	0	0	0	37 132	0	37 132
Átsorolás	0	0	0	0	0	70	0	70
Selejtezés, Bontás	5 700	21 532	27 232	44 104	128 137	8 180	0	207 653
Térítés nélküli átadás	0	0	0	82 005	0	0	0	82 005
Leltárhány	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb csökkenés	0	0	0	4 479	14	0	11 838	16 331
Aktiválás	0	0	0	0	0	1 536 909	0	1 536 909
Csökkenés összesen	5 700	21 532	27 232	187 885	150 158	1 582 291	11 838	1 959 404
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	5 546 087	6 873 699	12 419 786	13 737 532	5 696 136	740 321	0	32 593 775
Nyitó é.cs.	1 077 606	2 899 064	3 976 670	7 732 821	3 020 812	0	0	14 730 303
Terv szerinti écs növekedés	236 024	308 798	544 822	1 151 656	722 105	0	0	2 418 583
Terv szerinti écs csökkenés értékesítés miatt	0	0	0	57 297	21 688	0	0	78 985
Terv szerinti écs csökkenés készletre átsorolás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti écs csökkenés selejtezés miatt	892	16 814	17 706	42 572	127 742	0	0	188 020
Terv szerinti écs csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	82 005	0	0	0	82 005
Terv szerinti écs csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti écs csökkenés egyéb csökkenés miatt	0	0	0	4 479	14	0	0	4 493
Terven felüli écs növekedés	4 808	4 718	9 526	1 531	396	8 180	0	19 633
Terven felüli écs csökkenés	4 808	4 718	9 526	1 531	396	8 180	0	19 633
Terven felüli écs egyéb csökkenése	0	0	0	0	0	0	0	0
Záró é. cs.	1 312 738	3 191 048	4 503 786	8 698 124	3 593 473	0	0	16 795 383
NYITÓ NETTÓ É.	4 283 770	3 765 941	8 049 711	5 784 428	2 117 378	856 853	4 466	16 812 836
ZÁRÓ NETTÓ É.	4 233 349	3 682 651	7 916 000	5 039 408	2 102 663	740 321	0	15 798 392

4.4 Légiforgalmi irányítási szolgáltatások árbevétele – földrajzi megbontásban

Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2018. értékesítés árbevétele	2018. értékesítés %
1	Törökország	4 120 519	14,40%
2	Egyesült Arab Emírátsok	3 492 796	12,21%
3	Németország	2 733 726	9,56%
4	Magyarország	1 841 810	6,44%
5	Egyesült Királyság	1 780 656	6,22%
6	Qatar	1 663 133	5,81%
7	Írország	961 743	3,36%
8	Ausztria	897 739	3,14%
9	Oroszország	761 427	2,66%
10	Románia	636 967	2,23%
11	Hollandia	572 152	2,00%
12	Szingapúr	508 151	1,78%
13	Lengyelország	503 456	1,76%
14	India	481 950	1,68%
15	Cseh Köztársaság	449 884	1,57%
16	Amerikai Egyesült Államok	434 949	1,52%
17	Svájc	422 818	1,48%
18	Franciaország	371 726	1,30%
19	Izrael	337 035	1,18%
20	Thaiföld	332 857	1,16%
21	Ukrajna	302 963	1,06%
22	Szerbia	275 352	0,96%
23	Oman	265 241	0,93%
24	Svédország	251 064	0,88%
25	Egyiptom	244 378	0,85%
	Egyéb országok	3 965 767	13,86%
	Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele	28 610 259	100,00%

Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2018. értékesítés árbevétele	2018. értékesítés %
1	Magyarország	1 535 563	26,27%
2	Írország	913 226	15,62%
3	Németország	629 205	10,76%
4	Egyesült Királyság	397 605	6,80%
5	Törökország	208 812	3,57%
6	Svájc	175 107	3,00%
7	Lengyelország	155 974	2,67%
8	Hollandia	146 177	2,50%
9	Franciaország	142 483	2,44%
10	Oroszország	142 135	2,43%
11	Qatar	141 205	2,42%
12	Egyesült Arab Emírátsok	116 326	1,99%
13	Belgium	116 169	1,99%
14	Amerikai Egyesült Államok	105 650	1,81%
15	Finnország	83 422	1,43%
16	Ausztria	72 039	1,23%
17	Izrael	64 456	1,10%
18	Norvégia	62 745	1,07%
19	Cseh Köztársaság	62 165	1,06%
20	Spanyolország	57 059	0,98%
21	Luxemburg	52 839	0,90%
22	Kína	44 559	0,76%
23	Egyiptom	42 054	0,72%
24	Portugália	41 537	0,71%
25	Görögország	39 245	0,67%
	Egyéb országok	297 553	5,10%
	Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele	5 845 310	100,00%

Koszovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2018. értékesítés árbevétele	2018. értékesítés %
1	Törökország	240 365	17,72%
2	Németország	157 602	11,62%
3	Egyesült Királyság	140 712	10,37%
4	Magyarország	78 865	5,81%
5	Írország	59 727	4,40%
6	Egyesült Arab Emírátsok	57 042	4,20%
7	Izrael	45 795	3,38%
8	Qatar	40 925	3,02%
9	Hollandia	38 254	2,82%
10	Ausztria	34 788	2,56%
11	Egyiptom	34 329	2,53%
12	Lengyelország	31 927	2,35%
13	Cseh Köztársaság	29 573	2,18%
14	Szerbia	29 520	2,18%
15	Görögország	27 105	2,00%
16	Svájc	25 064	1,85%
17	Svédország	20 924	1,54%
18	Franciaország	20 158	1,49%
19	Oroszország	18 864	1,39%
20	Belgium	15 262	1,12%
21	Románia	14 724	1,09%
22	Libanon	14 539	1,07%
23	Dánia	13 926	1,03%
24	Olaszország	13 832	1,02%
25	Bulgária	13 353	0,98%
	Egyéb országok	139 578	10,28%
	Koszovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele	1 356 753	100,00%

4.5 Importbeszerzések

2018. Év

adatok ezer Ft-ban

Ország	2018. Termékbeszerzés	2018. Szolgáltatás beszerzés
Franciaország	4 753	1 374 498
Belgium	0	1 445 257
Szlovákia	9 166	32 492
Ausztria	18 433	122 318
Egyesült Királyság	213	99 184
Szlovénia	29	67 545
Németország	5 799	68 800
Hollandia	0	55 296
Bulgária	0	34 761
Írország	0	25 951
Románia	301	15 603
Csehország	14 084	1 942
Olaszország	34 471	211 149
Luxemburg	0	13 640
Spanyolország	35 393	18 851
Dánia	70 704	0
Egyéb országok	67	193
EU országok összesen	193 413	3 587 480
Szerbia	0	193 894
Macedónia	0	43 145
Koszovó	0	57 511
Kanada	385	42 713
Norvégia	25 625	33 152
Egyesült Arab Emírségek	0	29 590
Bosznia-Hercegovina	0	42 227
Amerikai Egyesült Államok	461	32 231
Egyéb országok	0	14 723
NON-EU országok összesen	26 471	489 186
Importbeszerzések	219 884	4 076 666

4.6 Társasági adóalap módosító tételek

2018. évi társasági adóalapot módosító tételek

adatok eFt-ban

Társasági adóalapot növelő tételek összesen:	12 003 971
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg	2 980 790
A számviteli törvény szerint az adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg, kivezetett eszközök könyv szerinti értéke	4 698 807
Nem a vállalkozási, bevételsterző tevékenységgel kapcsolatos költségek, ráfordítások összege	16 765
Jogerős határozatban megállapított bírság, az Art. és Tb-törvények szerinti jogkövetkezmények ráfordításként elszámolt összege az önellenőrzéshez kapcsolódó kivételével	821
Az adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege	189 392
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként, vagy adóévi nettó árbevétel, bevétel, aktivált saját teljesítmény csökkentéseként elszámolt összeg	53 230
Egyéb növelő jogcímek (elszámolási egyenlegek összevontan)	4 064 166
Társasági adóalapot csökkentő tételek összesen:	6 547 065
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása következtében az adóévben bevételként elszámolt összeg	2 768 899
Az adótörvény szerint figyelembe vett értékcsökkenési leírás összege, kivezetett eszközök számított nyilvántartási értéke	3 657 375
Behajthatatlanná vált követelés leírásakor a korábbi adóévekben adóalap növelő tételként elszámolt értékvesztés összege, valamint a követelés átruházásakor, kiegyenlítésekor, beszámításakor elszámolható összeg, az adóévben visszaírt értékvesztés	105 146
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított adóévi bevételként, vagy aktivált saját teljesítmény növeléseként, vagy adóévi költség, ráfordítás csökkentéseként elszámolt összeg	5 242
Az adott adomány, támogatás igazolt összege	10 403

4.7 A környezet védelmét közvetlenül szolgáló immateriális javak és tárgyi eszközök

A Szt. 94. § (1) A környezet védelmét közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök - 92. § (1) bekezdése szerint - részletezett adatai

adatok eFt-ban

Telephely	Eszköz azonosító	Megnevezés	Aktíválási dátum	Bruttó érték 2017.12.31	Halmazott értéksökkenés 2017.12.31	Nettó érték 2017.12.31	2018 évi bruttó érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	2018. évi értéksökkenési érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	Bruttó érték 2018.12.31	Halmazott értéksökkenés 2018.12.31	Nettó érték 2018.12.31
KRAD	38037	Kőrishegyi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.06.11	9 932	4 393	5 539	0	791	9 932	5 184	4 748
PRAD	38069	Püspökladányi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.07.12	9 371	4 108	5 263	0	751	9 371	4 859	4 512
PRAD	21203	Püspökladányi radarállomás hulladéktároló	2012.03.19	3 411	395	3 016	0	68	3 411	463	2 948
LHBP	42482	ANS II udvari világítás (energiatakarékos)	2017.12.07	Az ANS 2 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	33045	ANS II intelligens fan-coil vezérlés kialakítása	2017.07.31								
LHBP	42483	ANS III OPS világítás (energiatakarékos)	2017.04.13								
Sajóhídvég	12255	Ablaksere	2017.11.02	Sajóhídvégi irányadó állomás részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	30631	ANS3 épület Légtechnika-légkezelő	2012.08.21	52 442	22 000	30 442	0	6 570	52 442	28 570	23 872
LHBP	36862	Forgó utca csapadékvíz szikkasztó kutak	2013.12.12	1 633	265	1 368	0	65	1 633	330	1 303
LHBP	38448	Monitoring kút	2014.11.10	513	161	352	0	52	513	213	300
LHBP	37395	Veszélyes hulladéktároló Kőrishegy	2014.02.18	4 299	333	3 966	0	85	4 299	418	3 881
LHBP	45410	Energiamenedzsment (EIR) rendszer licence	2017.11.16	515	21	494	0	170	515	191	324
LHBP	45411	Energiamenedzsment (EIR) rendszer	2017.11.16	5 384	223	5 161	793	1 933	6 177	2 156	4 021
KRAD	38040	Kőrishegyi torony akadályfény LED-es rendszerrel való kiváltása	2018.05.31	Kőrishegyi radarállomás részét képezi, nincs önálló értéke.							
PRAD	38073	Püspökladányi torony akadályfény LED-es rendszerrel való kiváltása	2018.05.31	Püspökladányi radarállomás részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	42482	ANS II világítás korszerűsítése	2018.12.28	Az ANS 2 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	48565	ANS III szennyvíz hálózat rákötése a Fővárosi Csatornázási Művek hálózatára	2018.12.28	0	0	0	7 814	9	7 814	9	7 805
LHBP	48566	ANS III csatorna közműfejlesztési hozzájárulás	2018.12.28	0	0	0	8 786	10	8 786	10	8 776
LHBP	48569	Szennyvíztisztító műtárgy felújítása	2018.10.31	0	0	0	9 500	234	9 500	234	9 266
LHBP	48603	ANS I épület tetőszigetelés	2018.10.31	0	0	0	45 998	781	45 998	781	45 217

(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

4.8 A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok mennyiségi és értékadatai

Telephely	Azonosító kód	Hulladék megnevezése	2017-ban átadott mennyiség (kg)	2018. Nyitó-készlet (kg)	2018-ban átadott mennyiség (kg)	2018. Záró-készlet (kg)
LHBP	20 01 36	Kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	4 767	0	8 762	0
LHBP	13 05 08*	Homokfogóból és olaj-víz szeparátorokból származó hulladékok keveréke	0	0	5 120	0
LHBP	20 01 01	Papír és karton	3 978	0	4 765	0
KRAD	20 03 07	Lomhulladék	0	0	2 700	0
LHBP	15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	3 117	0	1 987	0
LHBP	15 02 02*	Veszélyes anyagokkal szennyezett abszorbensek, szűrőanyagok (szennyezett légszűrők)	35	0	1 060	0
LHBP	15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	950	0	614	0
KRAD	20 01 39	Műanyag hulladék	0	0	570	0
PRAD	20 03 07	Lomhulladék	0	0	521	0
LHBP	20 03 07	Lomhulladék	786	0	492	0
LHBP	20 01 39	Műanyag hulladék	137	0	400	0
KRAD	20 01 36	Kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	0	0	397	0
LHBP	20 01 23*	Fénycsővek és egyéb higanytartalmú hulladékok	42	0	332	0
KRAD	16 01 03	Hulladékká vált gumiabroncsok	0	0	205	0
LHBP	20 01 33*	Elemek, akkumulátorok	73	0	139	0
PRAD	15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	0	0	135	0
LHBP	20 01 40	Fémek	0	0	131	0
KRAD	15 01 10*	Szennyezett csomagolási hulladék	0	0	130	0
PRAD	20 01 36	Kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	0	0	130	0
PRAD	20 01 39	Műanyag hulladék	0	0	122	0
LHBP	08 03 17*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, hulladékká vált toner	131	0	67	0
KRAD	15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	0	0	60	0
KRAD	15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	0	0	50	0
LHBP	18 01 03*	Egyéb hulladékok, amelyek gyűjtése és ártalmatlanítása speciális követelményekhez kötött a fertőzések elkerülése érdekében	14	0	20	0
LHBP	14 06 03*	Egyéb oldószer és oldószer maradék	0	0	16	0
LHBP	15 01 11*	Kiürült hajtógáz palackok	0	0	11	0
KRAD	08 01 11*	Festék- és lakk-hulladék	0	0	10	0
LHBP	15 01 10*	Szennyezett csomagolási hulladék	18	0	9	0
PRAD	15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	0	0	7	0
KRAD	15 01 11*	Kiürült hajtógáz palackok	0	0	6	0
LHBP	16 01 03	Hulladékká vált gumiabroncsok	0	0	5	0
LHBP	20 01 35*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések	1 791	0	0	0
LHBP	13 02 05*	Fáradt olaj	27	0	0	0
		Veszélyes hulladékok mennyisége összesen	2 131	0	6 920	0
		Nem veszélyes hulladékok mennyisége összesen	13 735	0	22 053	0
		Összesen	15 866	0	28 973	0

* A veszélyes hulladékok azonosító kódszáma csillaggal került megjelölésre (LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

adatok eFt-ban

Hulladék típusok	2017. év	2018. év
LHBP kommunális hulladék	3 813	3 751
LHBP egyéb hulladék	1 315	1 847
PRAD hulladék	68	138
KRAD hulladék	26	493
Összesen	5 222	6 229

(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

A Társaság a telephelyeken a veszélyes hulladékokat a jogszabályoknak megfelelően az arra kijelölt helyen tárolja, szállításáról, ártalmatlanításáról megfelelően gondoskodik.

4.9 Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek

adatok eFt-ban

Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek	2017. év	2018. év
KIR rendszer tanúsításának díja	1 532	399
Szennyvízvizsgálat	173	195
Talajvizsgálatok	0	169
Klímaberendezések hűtőkörei utáni díjfizetési kötelezettség	116	125
Üzemi gyűjtőhely Hatósági jóváhagyása	40	104
Környezetvédelmi termékdíj	313	65
Környezetterhelési díj	35	52
Környezetvédelmi vizsgálatok	18	20
Tartály szivárgásvizsgálat	56	0

4.10 Szakmai rövidítések magyarázata

Szakmai rövidítések, kifejezések magyarázata angolul		
ACC	Area Control Center <i>Távolsági Irányítás</i>	HMI-CWP <i>Human Machine Interface - Controller Working Position</i>
ACDM	Airport Collaborative Decision Making <i>Repülőtéri együttműködésen alapuló döntéstámogató rendszer</i>	HUFRA <i>Hungarian Free Route Airspace</i>
AFIS	Aerodrome Flight Information Service <i>Repülőtéri Repüléstájékoztató Szolgálat</i>	IFRS <i>International Financial Reporting Standards</i>
AIP	Aeronautical Information Publication <i>Légiforgalmi Tájékoztató Kiadvány</i>	K+F <i>Research and Development</i>
AIS	Aeronautical Information Service <i>Légiforgalmi Tájékoztató Szolgálat</i>	KFOR <i>Kosovo Force</i>
ANS	Air Navigation Services <i>Légiforgalmi Szolgálatok</i>	MÁK <i>Hungarian State Bond</i>
ANSP	Air Navigation Service Provider <i>Légiforgalmi Irányító Szolgálat</i>	MATIAS <i>Magyar Automatizált és Integrált légiforgalmi rendszer</i>
AMAN	Arrival Management <i>Repülőtéri leszállító rendszer</i>	MKVK <i>Hungarian Chamber of Auditors</i>
APP	Approach <i>Közel-körzeti irányítás</i>	MNV Zrt. <i>Magyar Nemzeti Vagyongézelő Zrt.</i>
A-SMGCS	Advanced Surface Movement Guidance and Control System <i>Fejlett földfelszíni mozgásokat irányító és ellenőrző rendszer</i>	MtM <i>Mark-to-Market</i>
ATC	Air Traffic Control <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	ODS Toolbox <i>Operational Data Store Toolbox</i>
ATM	Air Traffic Management <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	OMSZ <i>Országos Meteorológiai Szolgálat</i>
AWOS	Automated Weather Observing System <i>Automata időjárás megfigyelő rendszer</i>	PBN <i>Performance Based Navigation</i>
CEF	Connecting Europe Facility <i>Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz</i>	rTWR <i>Remote Tower</i>
CPDLC	Controller-Pilot Data-Link Communication <i>Légiforgalmi irányító és pilóta közötti adatkapcsolati kommunikáció</i>	SES <i>Single European Sky</i>
CRCO	Central Route Charges Office <i>Központi Útvonaldíj Iroda</i>	SESAR <i>Single European Sky ATM Research</i>
CRDS	Center of Research, Development and Simulation <i>Kutatási, Fejlesztési és Szimulációs Központ</i>	SDA <i>SESAR végrehajtási szövetség, nonprofit szervezet</i>
DKJ	Treasury Bill <i>Diszkont Kincstár Jegy</i>	SESAR Joint Undertaking <i>Egységes európai égbolt ATM kutatási program közös vállalat</i>
DLS	Datalink Services <i>Adatkapcsolati szolgáltatás</i>	SMR <i>Surface Movement Radar</i>
EC	European Commission <i>Európai Bizottság</i>	SU <i>Service Unit</i>
En-route	Route Charge <i>Útvonalirányítás</i>	SWIM <i>System Wide Information Management</i>
EU	European Union <i>Európai Unió</i>	TNC <i>Terminal Navigation Charge</i>
EUROCONTROL	European Organisation for the Safety of Air Navigation <i>Európa Szervezet a Légiközlekedés Biztonságáért</i>	TEN-T <i>Trans-European Transport Network</i>
FAB	Functional Airspace Block <i>Funkcionális Légtérblokk</i>	TEN-T EERP <i>TEN-T European Economic Recovery Plan</i>
FAB CE	FAB Central Europe <i>Közép-Európai Funkcionális Légtérblokk</i>	UTM <i>TEN-T Európai Gazdaságélénkítő Terv</i>
FRA	Free Route Airspace <i>Szabad Útvonalú légtér</i>	TÉR <i>Unmanned Aerial System Traffic Management</i>
		<i>Performance Evaluation System</i>
		<i>Teljesítmény Értékelési Rendszer</i>